



POZICIJA

2014 m. Nr.1.(621)

LIETUVOS ŽMOGAUS TEISIŲ ASOCIACIJOS INFORMACINIS LEIDINYS

Leidžiamas nuo 1989 metų

LŽTA ATSTOVAUJA:

**Tarptautinei Žmogaus Teisių
Gynimo Federacijų Lygai**
FIDH (būstinė Paryžiuje)
www.fidh.org

**Europos Žmogaus Teisių
Asociacijai**
AEDH (būstinė Paryžiuje)
www.eu.org

**Tarptautinei Helsinkio
Žmogaus Teisių Federacijai**
IHF (reformuojama)
www.ihf-hr.org

Asociacijos steigėjai:

Egidijus BIČKAUSKAS
(teisininkas, Kovo -11-tosios Akto signataras)

Vytautas BUDNIKAS
(“Požicijos” vyr.redaktorius)

Antanas BURĄČAS
(LMA akademikas)

Stasys BUŠKEVIČIUS
(politikas)

Arimantas DUMČIUS
(habil.dr., profesorius, LR Seimo narys)

Stanislovas DOBROVOLSKIS
(kunigas, vienuolis)

Bronius GENZELIS
(profesorius, Kovo11-tosios Akto signataras)

Romas GUDAITIS
(rašytojas, Kovo11-tosios Akto signataras)

Egidijus KLUMBYS
(gydytojas, Kovo11-tosios Akto signataras,
LR Seimo narys)

Bronius KUTAVIČIUS
(kompozitorius)

Justinas MARCINKEVIČIUS
(rašytojas, poetas)

Vytautas MARTINKUS
(rašytojas)

Algimantas NASVYTIS
(architektas)

Kęstutis LAPINSKAS
(LR Konstitucinio Teismo pirmininkas 2008-
2011 metais, Kovo11-tosios Akto signataras)

Juozas OLEKAS
(gydytojas, LR Seimo narys)

Viktoras PETKUS
(Lietuvos Helsinkio grupės steigėjas)

Juras POŽELA
(akademikas)

Pranas RĄČIŪNAS
(kunigas, vienuolis)

Kazimieras UOKA
(Kovo -11-tosios Akto signataras)

Stasys UOSIS
(habil. dr., profesorius)



APGINKIME ŠEIMOS IR VAIKŲ ATEITĮ LIETUVOJE!

*Mokslo, kultūros ir meno darbuotojų kreipimasis
į Lietuvos Respublikos Seimo narius ir į visus Lietuvos piliečius
Vilnius*

2014 m. kovo 20 d.

Europos Sąjungos tautų socialinė, ekonominė ir kultūrinė integracija pasireiškia staigiais ne tik džiuginančiais, bet ir nerimą keliančiais gyvenimo formų pokyčiais. Lietuva neabejotinai žengia pažangos keliu. Tačiau kartu ypatingą susirūpinimą kelia tai, kad Lietuvoje ir Europoje nyksta, o dažnai ir sąmoningai naikinama pagarba per daugelį amžių įsitvirtinusioms ir įvairiausiomis sąlygomis patikrintoms bendražmogiškoms gyvenimo vertybėms.

Panaudodami demokratiškas šalių gyvenimo patirtis, mes negalime būti ramūs, kad konformistiškas, nekritiškas tų patirčių perėmimas neišvengiamai sukelia skaudžius socialinius padarinius.

Mes negalime sutikti su tuo, kaip politiniuose debatuose ir teisinėse iniciatyvose neatsakingai skleidžiamas suprimityvintas, akivaizdžiausias civilizacijos krizės simptomus liudijantis žmogaus socialinės būties ir jo teisių supratimas. Atskiriant lytinį instinktą nuo jo socialinio turinio, žmogaus biologinę prigimtį siekiama vienareikšmiškai traktuoti kaip jo įgimtųjų teisių šaltinį.

Tai ypač išryškėjo Europos Parlamente svarstant Editos Estrelas (Edite Estrela) rezoliuciją dėl lytinės ir reprodukcinės sveikatos ir teisių bei Europos Parlamento 2014 m. vasario 4 d. priimtoje alternatyvioje rezoliucijoje, kurioje žmogaus teisės interpretuojamos biologinės prigimties dvasia.

Ne tik Europos, bet ir pasaulio žmogaus teisių deklaracijose yra ginami toli gražu ne biologiniai žmogaus instinktai, o žmonių bendruomenių pripažintos vertybės. Žmogaus teisių ištakose žmogaus biologinė prigimtis visada suvokiama tik per socialinę ir kultūrinę paskirtį.

Vis dažniau regime, kaip viešojoje politikoje siekiama lengvabūdiškai elgtis su žmonių gyvybėmis. Gyvybės išsaugojimas liovėsi buvęs svarbiausia žmogaus būties ir visuomenine vertybe. Tai akivaizdžiai prieštarauja humanistinei civilizacijos dvasiai. Juk šiuolaikinis humanizmas pripažįsta žmogaus orumą dar motinos įsčiose esančiai gyvybei.

Ne tik Lietuvoje, bet ir visoje Europoje šeimos ir vaikų teisių konstitucinės apsaugos stiprinimas tapo konfliktiškos politinės kovos objektu. Vis įtakingesnė darosi nuomonė, kad šeimos kūrimo nebūtina saistyti su valstybės ir tautos išlikimu, ir vis rečiau galima išgirsti kalbas apie išskirtinę priedermę remti vyro ir moters santuoką, kurti ir stiprinti šeimą kaip visuomenės ir valstybės egzistavimo pagrindą.

Diskusijose apie šeimą tarsi pamirštama, kad vyro ir moters santuokoje sukurta šeima yra įtvirtinta Visuotinėje žmogaus teisių deklaracijoje (16 str.), Tarptautiniame pilietinių ir politinių teisių pakte (23 str.), Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijoje (12 str.).

Tradicinė darni, sveika, monogaminė šeima yra idealios visuomenės ir valstybės ląstelė bei prototipas. Joje slypi pirminis fundamentalus funkcijų ir valdžių pasiskirstymas: motina – taupios ekonomikos ir naciją vienijančios kultūros ministerija, tėvas – viešosios tvarkos ir ūkinės bazės užtikrinimo, saugumo bei tarptautinių santykių ministerija, seneliai kontroliuoja valstybės istorinį tęstinumą, o vaikai sudaro lygiateisių piliečių visuomenę, spontaniškai išmokstančią pagarbiai bendrauti su tėvais ir seneliais, nuo kurių priklauso vaikų kultūra ir išgyvenimo galimybės.

Nebus tradicinės vyro ir moters sąjunga sudarytos šeimos – neliks elementarios bendravimo ir tarpusavio susiklausymo kultūros, nebus nei sugyventi gebančios visuomenės, nei susinaikinimo išvengiančios valstybės.

Nėra įrodymų, kuriais remdamiesi galėtume neabejodami tvirtinti, kad vyro ir moters socialiniai vaidmenys nepriklauso nuo biologinio lyčių skirtumo. Neigdami vyro ir moters biologinės prigimties ir socialinių vaidmenų vienovę, mes rizikuojame sunaikinti svarbiausius vaikų socialinės integracijos mechanizmus.

Privalu atkreipti dėmesį, kad Europos Parlamentas savo rezoliucijoje dėl „Lytinės ir reprodukcinės sveikatos ir teisių“, priimtoje 2013 m. gruodžio 10 d., pabrėžė, kad šeimos instituto apsauga ir vaikų lytinis švietimas priklauso valstybių narių kompetencijai. Tuo Europos Parlamentas patvirtino išskirtinę valstybių narių teisę savarankiškai formuoti šeimos politiką, pripažintą Europos Sąjungos Pagrindinių teisių chartijoje (9 str.).

Visa tai rodo, kad pačios nacionalinės valstybės privalo imtis iniciatyvos ir atsakingai formuoti savo šeimos politiką, ją konstituciškai įtvirtinti ir apdairiai įgyvendinti.

Šiuo metu šeimos politika Lietuvoje neturi aiškių gairių. Respublikos Konstitucinis Teismas 2011 m. rugsėjo 28 d. nutarime „Dėl valstybinės šeimos politikos koncepcijos“ išvelgdamas atotrūkį tarp konstitucinės šeimos doktrinos ir jos praktinio įgyvendinimo tik paryškino kryptingos valstybinės šeimos politikos poreikį.

Suprasdami nepatikimą mūsų dabartinės šeimos būklę ir politikų, intelektualų bei nevyriausybinėjų organizacijų istorinę priedermę atsakyti į valstybinei šeimos politikai keliamus uždavinius, mes kviečiame Lietuvos Respublikos Seimą kartu su nevyriausybinėmis organizacijomis sukviesti Nacionalinį forumą „Šeima ir vaikai ateities Lietuvoje“, kuris būtų pajėgus suformuluoti Lietuvos valstybei deramas šeimos politikos gaires.

Raginame Seimo narius kuo skubiau imtis iniciatyvos sukurti tokį konstitucinį šeimos ir vaikų apsaugos mechanizmą, kuris pagarbiai įvertintų per daugelį amžių formuotas tradicijas, atitiktų žmogaus teisių vertybinį turinį ir pajėgtų užtikrinti mūsų tautos ateitį.

SAULIUS ARLAUSKAS

- teisės filosofas, profesorius;

VYTAUTAS RUBAVIČIUS

- rašytojas, humanitarinių mokslų daktaras, Lietuvos kultūros tyrimų instituto mokslo darbuotojas;

SILVIJA SONDECKIENĖ

- violončelininkė, Lietuvos muzikos ir teatro akademijos profesorė;

KRESCENCIJUS STOŠKUS

- filosofas, humanitarinių mokslų daktaras, Lietuvos kultūros kongreso tarybos pirmininkas, Nepartinio demokratinio judėjimo pirmininkas;

KĘSTUTIS LIPEIKA

- teisininkas - advokatas;

ALDONA DAUČIŪNIENĖ

- Lietuvos mokslų akademijos Mokslininkų rūmų direktorė;

ELVYRA ŽEBERTAVIČIŪTĖ

- teatro ir kino aktorė;

ARVYDAS MATULIONIS

- profesorius, habilituotas daktaras, Lietuvos mokslų akademijos tikrasis narys;

PETRAS KUNCA

- smuikininkas, Lietuvos muzikos ir teatro akademijos profesorius;

NAPALYS KITKAUSKAS

- architektas restauratorius, humanitarinių mokslų daktaras, Nacionalinės kultūros ir meno premijos laureatas;

ANTANAS STAPONKUS

- Lietuvos kultūros politikos instituto direktorius

Kreipimasi remia:

Lietuvos Helsinkio grupė, Lietuvos žmogaus teisių asociacija, Asociacija Nepartinis demokratinis judėjimas, Piliečių gynimo paramos fondas, Lietuvos žmogaus teisių gynimo asociacija, Lietuvos tėvų forumas, Vakarų Lietuvos vaikų forumas, Jaunimo sambūris "Pro Patria", Socialinės veiklos asociacija „Šviesos kampelis“, Tėvų pedagogų sąjūdis, Radviliškio rajono gausių šeimų asociacija „Šeimos židiny“.



Albina Kumirova (Liverpoolis). Profesionalai.

SAUGOKIME VAIKUS

Vasario 20 d. Seime įvyko tarptautinė konferencija „Vaiko teisių apsauga: ar valstybė perims tėvų vaidmenį?“. Ją surengė Lietuvos tėvų forumas, Lietuvos žmogaus teisių asociacija, Vakarų Lietuvos tėvų forumas ir Jaunimo sambūris „Pro Patria“. Konferencijoje dalyvavo Šiaurės ministrų tarybos biuro Lietuvoje direktorius Bo Haraldas Tillbergas, Seimo nariai, valstybės institucijų, vaikų globos įstaigų ir nevyriausybinių organizacijų atstovai.

Pranešimus apie vaikų teisių apsaugą Šiaurės Europos šalyse bei Jungtinėje Karalystėje skaitė Šiaurės šalių žmogaus teisių komiteto prezidentė iš Švedijos teisininkė Ruby Harrold-Claesson, advokatas iš Danijos Sørenas Bernhardas Lindegaardas ir žurnalistė iš Belgijos Florence Bellone. Pastarosios ekspertės pranešimą konferencijos dalyviai išklausė ir bendravo su ja Skype programa. Visi pranešėjai negailėjo kritikos Šiaurės Europos šalių ir Jungtinės Karalystės vaikų teisių apsaugos sistemoms. Buvo pateikti faktai, atskleidžiantys šių šalių vaiko teisių apsaugos sistemų ydas, sulaužytus tėvų ir vaikų likimus, kai valstybės biurokratai, socialiniai darbuotojai vien tik formaliais pagrindais, prisidengdami įstatymo raide, atskiria visam laikui vaikus nuo tėvų, išardydami šeimas, pasmerkdami vaikus iki pilnametystės augti ne savo namuose.

Apie vaiko teisių problemas Lietuvoje pranešimus skaitė Lietuvos žmogaus teisių asociacijos pirmininkas Vytautas Budnikas, Labdaros ir paramos fondo „Algojimas“ vadovė Aušra Stančikienė, Vakarų Lietuvos tėvų forumo pirmininkė Kristina Paulikė, Lietuvos tėvų forumo narys, psichologas Andrius Atas bei ISADD Lietuva direktorė, šeimų konsultantė Jurgita Račė. Konferencijoje taip pat kalbėjo Seimo nariai Vilija Aleknaitė-Abramikienė, Povilas Gylys, Remigijus Šimašius ir Rimantas Dagys. Daugumos kalbėjusių nuomonės iš esmės sutapo: ne visa siūloma Šiaurės Europos šalių patirtis vaiko teisių apsaugos srityje Lietuvai yra priimtina, ir nepriimtinos yra 2013 m. kai kurių LR Seimo narių bei LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos pateiktos Vaiko teisių pagrindų įstatymo pataisos.

Spausdinami sutrumpinti konferencijos pranešimai.

ŠEIMA - TAI VALSTYBĖS IMUNINĖ SISTEMA

Šeimos reikšmei visuomenėje neprilygsta jokia kita institucija, nes šeimoje formuojasi ir vystosi žmogaus asmenybė. Čia vaikai mokosi gyventi, įgyja pirmuosius bendravimo įgūdžius, dorovingumo pagrindus, susipažįsta su socialiniais vaidmenimis ir elgesio normomis. Šeimai būdinga savita gyvenimo organizacija, papročiai bei tradicijos. Galima sakyti, kad darni ir sveika šeima yra idealios valstybės ląstelės prototipas.

Santykiai šeimose atspindi ir visuomenės būklę, atskleidžia esmines jos ligas ir problemas. Jei nebūtų normalios šeimos, neturėtume ir elementarios bendravimo bei tarpusavio susiklausymo kultūros, negalėtume sugyventi ir neturėtume savarankiškos valstybės. Aristotelis yra pasakęs, kad „šeima yra ankstesnė ir būtinesnė už valstybę“. Kitaip tariant, šeima - tai aukščiausia žmogaus turima vertybė. Neatsitiktinai Visuotinėje žmogaus teisių deklaracijoje (16 str. 3 dalyje) skelbiama, kad „Šeima yra natūrali ir pagrindinė visuomenės grupė, ji turi teisę būti visuomenės ir valstybės saugoma“. Ši nuostata atkartojama daugelyje tarptautinių žmogaus teisių dokumentų. Antai Tarptautinio pilietinių ir politinių teisių pakto 23 straipsnis skelbia, kad „šeima yra natūrali ir pagrindinė visuomenės ląstelė ir ji turi teisę į visuomenės ir valstybės apsaugą“. O Tarptautinis ekonominių, socialinių ir kultūrinių teisių paktas nurodo dar daugiau – „šeima yra ne tik natūrali ir pagrindinė visuomenės ląstelė, bet šeimai turi būti teikiama kuo didesnė apsauga ir pagalba, ypač tuomet, kai ji yra kuriama, ir tol, kol ji yra atsakinga už nesavarankiškų vaikų išlaikymą ir auklėjimą“ (10 str. 1 dalis). Minėto pakto 13 str. 3 dalis nustato pareigą valstybei gerbti tėvų ir atitinkamai atvejais – teisėtų globėjų laisvę parinkti savo vaikams mokyklą ir užtikrinti religinį bei dorovinį vaikų auklėjimą pagal savo pačių įsitikinimus.

Taigi tarptautinės teisės požiūriu šeima yra nekvestionuojama visuotinė vertybė, kurią civilizuotos demokratinės valstybės yra įsipareigojusios saugoti ir ginti. Todėl Visuotinėje žmogaus teisių deklaracijoje (12 str.) imperatyviai skelbiama, kad „niekas neturi patirti savavališko kišimosi į asmens privatumą ir šeimos gyvenimą“. Šią nuostatą galime rasti ir kituose tarptautiniuose žmogaus teisių dokumentuose.

KONSTITUCIJA GINA ŠEIMĄ

Lietuvoje šeimos institutą gina ir saugo Lietuvos Respublikos Konstitucija, kurios 38 str. skelbia, kad „šeima yra visuomenės ir valstybės pagrindas, kad Valstybė saugo ir globoja šeimą, motinystę, tėvystę ir vaikystę“. Konstitucijoje taip pat nurodyta, kad „tėvų teisė ir pareiga - auklėti savo vaikus dorais žmonėmis ir ištikimais piliečiais, iki pilnametystės juos išlaikyti, o vaikų pareiga - gerbti tėvus, globoti juos senatvėje ir tausoti jų palikimą“. Taigi tiek tarptautinė, tiek nacionalinė teisė teikia šeimai,

kaip pagrindinei visuomenės ląstelei, svarbiausias jos egzistavimo garantijas. Lietuvos Respublikos Konstitucija laiduoja „valstybės globą šeimoms, kurios augina bei auklėja vaikus namuose, ir įstatymo nustatyta tvarka teikia joms paramą“ (39 str. 1 dalis). Garantuoja, kad „įstatymas ir teismas saugo nuo savavališko ir neteisėto kišimosi į šeimyninį gyvenimą“ (22 str. 4 d.), kad leidžiama tėvams nevaržomai rūpintis vaikų bei globotinių religiniu ir doroviniu auklėjimu pagal savo įsitikinimus“ (26 str. 5 d.). Garantijų šeimai galima būtų išvardinti ir daugiau. Teisiniu požiūriu jos atrodo išsamios ir visiškai pakankamos. Tą patį deklaruoja ir daugelis politinių partijų, programose teigdamos, kad šeima ir vaikai yra jų veiklos prioritetas.

ŠEIMOS SKURSTA

Tikrovėje yra kiek kitaip. Valstybė, o teisingiau - valdininkai, veikdami valstybės vardu, deklaruodami susirūpinimą šeimos, moterų ir vaikų teisėmis, pastaruoju metu plėtoja iniciatyvas, kurios ne tik silpnina, bet ir griaua šeimos institutą. Deklaruodami kovą su smurtu prieš moteris bei vaikus ir skleisdami įvairias žmogaus teisių pažeidimų insinuacijas, jie nuosekliai ir planingai siekia riboti šeimų teises, taip silpnindami žmonių bendrystės, pasiaukojimo artimiesiems ir nesavanaudiškumo saitus.

Lietuvos žmogaus teisių asociacijos nuostata visada buvo, yra ir bus ginti moteris ir vaikus nuo smurto, ji visada sieks kuo daugiau teisių moterims ir vaikams. Tačiau pastarojo meto kova su smurtu prieš moteris ir vaikus įgavo neįprastas formas ir diskredituoja patį žmogaus teisių judėjimą. Šiandien kalbama apie smurtą prieš vaikus kaip apie pasiekusį nacionalinės krizės lygmenį, vengiant sąžiningai atsakyti, kad problemos esmė - ne tėvų santykiai su vaikais, o nehumaniška valstybės ekonominė ir socialinė sistema.

Štai ką rodo statistika: Lietuvoje kas penktas žmogus gyvena skurde. Vos ne pusė Lietuvos šeimų (42 proc.) dėl nedarbo ar kitokių priežasčių yra išlaikomos vieno maitintojo ir gyvena žemiau skurdo rizikos ribos. Trečdalis šeimų (33 proc.), kuriose yra du suaugę asmenys ir 3 arba daugiau vaikų, taip pat gyvena žemiau skurdo rizikos ribos.

Kita vertus, šalyje beveik nekontroliuojamai plinta alkoholio ir narkotikų vartojimas. Reguliariai, nors kartą per savaitę alkoholinius gėrimus vartoja jau kas penktas paauglys ar kas dešimtas jaunuolis. Pasaulio Sveikatos organizacijos duomenimis, vienas litas nuo parduoto alkoholio akcizo valstybei atneša 7–8 litus žalos. Ši žala - tai prarastos žmonių gyvybės dėl kelių eismo įvykių ir nelaimingų atsitikimų, įvairios ligos, ankstyvos mirtys, apsinuodijimai, patirtos fizinės traumos, sužalojimai, prarastas darbingumas, gydymo išlaidos, pravaikštos darbe, suirusios šeimos, vaikų, netekusių tėvų, priežiūros ir kitos socialinės išlaidos.

Valstybės gautas milijonines pajamas iš alkoholio prekybos keliskart padauginę, gautume milijardo dydžio nuostolius, kuriuos dėl alkoholio vartojimo patiria visuomenė. Tai atskleidžia mus supančio skurdo esmę - jis nėra atsitiktinis,

kaip nėra atsitiktinis ir neįtikėtina didelis savižudybių skaičius - šioje srityje Lietuva viena iš pirmaujančių pasaulyje. Su mumis lygiuojasi Ukraina, Baltarusija, Rusija, Vengrija, Slovėnija bei buvusios Sovietų Sąjungos narės. Lietuvoje per metus nusižudo apie 1000 žmonių. Kaimuose žmonių nusižudo kone dvigubai daugiau negu miestuose. Pagrindinės priežastys – nedarbas, socialinė atskirtis, perspektyvų nebuvimas ir su tuo susijęs alkoholizmas. Taigi iš esmės – vien tik socialinės priežastys.

Šį statistinį foną papildoma vis daugiau skurstančių vaikų. LR Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus duomenimis, penktadalis Lietuvos vaikų gyvena ties skurdo riba. Suprantama, kad jie neturi tinkamų sąlygų fiziškai ir dvasiškai vystytis. Per pastaruosius 19 metų mūsų šalies gyventojų skaičius sumažėjo apie 12 proc. Sparčiai mažėja vaikų skaičius. Vyresnių nei 60 metų amžiaus žmonių mūsų visuomenėje yra daugiau nei vaikų iki 14 metų. Prasidėjo depopuliacija. Manoma, kad valstybei ritantis tokiais tempais, senyvo amžiaus gyventojai šimtmečio pabaigoje sudarys apie 40 proc. Lietuvos gyventojų. Depopuliacijos priežastys ne tik ekonominės ir socialinės. Didelę įtaką turi šeimos ir santuokos instituto nuvertinimas, gausėjantis skrybių skaičius. Visuomenėje tradicinės šeimos modelis tampa nemodernus, „archaiškas“. Atsakomybė ir įsipareigojimai vienas kitam tampa nepatrauklūs, nes susiję su individo laisvės suvaržymais. Neoliberalusis individualizmas siūlo pakaitalą - išsilaisvinimą iš nusistovėjusių moralės normų. Mums uoliai skiepijama smurto, sekso ir melo kultūra, skleidžiamos patyčios iš padorumo ir žmogaus orumo, liaupsinamas hedonizmas ir vartojimas. Todėl turime tokį rezultatą: iširusių santuokų nuolat daugėja. Pagal ištuokas Lietuva lygiuojasi į Europos šalis „rekordininkes“ – Švediją, Suomiją, Daniją, Austriją, Čekiją, Vengriją, Olandiją.

NETURIME ŠEIMOS POLITIKOS

Reikia pripažinti, kad ne visas blogybes per tuos 24 nepriklausomybės metus patys „užgyvenome“. Dalį jų – socialinį skurdą ir alkoholizmą – paveldėjome iš okupacinės praeities. Tačiau pastarojo meto valdžios veiksmai šeimos politikos srityje rodo akivaizdų jos sutrikimą arba visišką nesusigaudymą.

Valdininkų susirūpinimas šeimomis ir vaikais dažniausiai tėra „popierinis“, nes realiame gyvenime veikia visai kiti dėsniai. Jaunoms šeimoms iš esmės teikiamos tik simbolinės lengvatos. Rūpestis daugiavaikėmis šeimomis taip pat ne ką geresnis. Valstybinio socialinio draudimo stažas senatvės pensijai gauti tėvams, išauginusiems 3 ir daugiau vaikų, yra toks pat, kaip ir visiems.

Nėra ko stebėtis, kad iš Lietuvos masiškai emigruoja jauni darbingo amžiaus piliečiai. Kas mėnesį Lietuvą palieka jų apie pustrėčio tūkstančio. Statistikos duomenimis, per pastaruosius dešimtmečius iš Lietuvos emigravo apie pusę milijono gyventojų, o neoficialiais - kone dvigubai daugiau. Šis nevaldomas procesas primena masinę Lietuvos gyventojų evakuaciją. Kasmet dėl emigracijos ištuštėja vienas vidutinis Lietuvos miestas. Paradoksas, bet taikos

sąlygomis mūsų valstybė prarado jau kone ketvirtadalį savo gyventojų. Apmaldžiausia, kad iš Lietuvos svetur gyventi išvyksta akademinis jaunimas, mokslininkai, specialistai. Ypač „protų nutekėjimo“ procesas paspartėjo Lietuvai įstojus į Europos Sąjungą. Daugelis jaunų žmonių išvyksta, nes nori geresnio gyvenimo, jiems pabodo vergauti, nes nemato perspektyvų nei sau, nei savo vaikams.

Jų nuomone, mūsų šalyje žmogus nevertinamas.

Iš tikrųjų esant tokiam mažam žmonių darbo užmokesčiui, apgailėtino dydžio pensijoms, varganam sveikatos, švietimo ir kultūros finansavimui naivu tikėtis, kad valstybė pajėgi garantuoti svarbiausias piliečių teises ir konkurencingas sąlygas dirbti bei kurti savo šalyje.

Ekonominės, socialinės ir kultūrinės atskirties dykvietės ypač matomos mūsų provincijoje, kur tušėja kaimai, uždaromos mokyklos, kultūros ir sveikatos priežiūros įstaigos. Ten įsivyrąja neviltis ir degradacija. Lietuvos provincija geriausiai iliustruoja būklę, kurioje atsидūrė visuomenė.

KĄ DARYTI?

Tad natūralu, kad savižudybių skaičiumi, dingstančiais vaikais, milžiniška socialine atskirtimi ir aukščiausiu korupcijos indeksu išgarsėjęs Europos valstybei kyla klausimas: ką daryti?

Lietuvos intelektualai ir žmogaus teisių organizacijos kviečia kurti pilietinę visuomenę, grąžinti provincijos miestelius ir kaimus jų šeiminkams, stiprinti savivaldą, skatinti jaunas poras tuoktis, kurti šeimas, auginti kuo daugiau vaikų ir puoseleli savo kraštą bei kultūrą neieškant laimės svetur. Ragina įstatymu reglamentuoti valstybinę šeimos politiką. Kviečia valstybę teikti šeimai išskirtinį dėmesį, nustatyti lengvatas, kurios skatintų vaikų gimstamumą, santuokų gausėjimą ir ištuokų mažėjimą.

Deja, valdžios institucijos šių raginimų negirdi. Jos intensyviai ieško kitų problemos sprendimo būdų. Pastaruoju metu grupė politikų ir asmenų, susijusių su įvairių fondų lėšomis, faktiniu valstybės rūpesčio šeima prioritetu ėmė skelbti ankstyvą vaikų lytinį švietimą ir kovą su smurtu prieš vaikus šeimose, ėmėsi eskaluoti smurto prieš moteris temą, siekdami kuo greičiau įgyvendinti Stambulo konvencijos nuostatas dėl lyčių lygybės, kurios iš esmės skirtos ne moterims nuo smurto artimoje aplinkoje ginti, bet naujajai lyčių ideologijai skleisti.

Niekas neneigia fakto, kad yra smurtaujama šeimose, kad vaikai neretai patiria patyčias mokyklose ir artimoje aplinkoje. Svarbu, ar keliamos problemos atitinka realijas, ar valdžia suvokia jai šiandien visuomenės ir tautos keliamus prioritetus.

AR GERIAU ATIMTI VAIKUS IŠ TĖVŲ?

Pradėjus kalbėti apie skaudžias šeimų bėdas ir skurde augančius vaikus, kairiosios pakraipos politikai choru prabyla apie tėvų smurtavimą, apie netinkamą vaikų priežiūrą probleminėse šeimose. Pernai buvo inicijuojamos Vaiko teisių pagrindų įstatymo pataisos, leidžiančios bausti tėvus už tariamą emocinį smurtavimą prieš savo

vaikus. Įstatymu mėginta apriboti tėvų valdžią dėl tariamo piktnaudžiavimo ir netinkamos vaikų priežiūros.

Pacituosiu keletą įstatymo projekto formuluočių, sąmoningai praleisdamas kai kuriuos žodžius, nes tai leis geriau suvokti siūlytų pataisų odioziškumą. Projekte smurtu prieš vaiką laikomas elgesys, „kai vaikas patiria kito asmens neatsitiktinį ... neveikimą, darančį jam ... emocinį ... poveikį, ar nepriežiūrą, galinčią sukelti žalą vaiko ... orumui.

Arba siūlymas emociu smurtu prieš vaiką laikyti „vaiko individualumo nepripažinimą, pozityvios socializacijos trikdymą, sukeltą ar galintą sukelti žalą vaiko ... emociu, ... dvasinei raidai.“ Smurtu siūlyta laikyti ir vaiko nepriežiūrą, kuri suprantama kaip „kito asmens nuolatinis nepakankamas pagrindinių vaiko ... dvasinių poreikių tenkinimas ar netenkinimas, keliantis grėsmę vaiko... pažintinei... psichosocialinei raidai.“ Šiuo projektu siūlyta Valstybinei vaiko teisių apsaugos tarnybai suteikti daugiau galių, kad pastaroji, gavusi pranešimą apie tokį „smurtą“, galėtų nedelsdama paimti vaiką iš tėvų ir perduoti jį vaiko globos įstaigai arba šeimynai.

Suprantama, minėtos iniciatyvos sukėlė nevienareikšmę visuomenės reakciją. Daugelis nevyriausybių organizacijų ryžtingai pasipriešino, rašė raštus bei pareiškimus Vyriausybei ir Seimui, nes siūlomos Vaiko teisių pagrindų įstatymo pataisos prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir Jungtinių Tautų Vaiko teisių konvencijai, Vaiko teisių priežiūros institucijoms negali būti leista atskirti vaikus nuo tėvų be teismų sprendimų, nes jos tam neturi nei teisinės kvalifikacijos, nei resursų. Žmogaus teisių gynėjai įspėjo, kad visuomenė, leisdamas be objektyvaus pagrindo prievarta atskirti vaiką nuo tėvų ir perduoti jį socialinės globos įstaigai, pažeidžia vaiko teises ir neskatina tėvų vykdyti savo konstitucinę pareigą auklėti vaikus. Jų nuomone, siūlomos įstatymų pataisos skirtos kovoti su pasekmėmis, o ne su priežastimis. Jos dar padidintų vaikų, augančių be šeimų, skaičių. NVO siūlė parengti įstatymą, kuris reglamentuotų valstybinę šeimos politiką ir paramą šeimai, skatintų piliečius kurti šeimas, saugotų jas nuo perdėto valstybės reglamentavimo.

GAL VYRIAUSYBĖ NESUSIGAUDO?

Pernai, visuomenės spaudžiama Vyriausybė nepritarė parlamentarių siūlytomis įstatymų pataisoms. Jas atmetė ir Seimo Žmogaus teisių bei Teisės ir teisėtvarkos komitetai. Nepaisant to, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija (SADM) vėl paskelbė analogišką projektą, kuriame atkartojamos ankstesnio projekto nuostatos. Vėl visuomenei peršama išplėstinė smurto prieš vaikus sąvoka. Pastarojo projekto 2 str. 2 dalyje nurodoma, kad „smurtas prieš vaiką – tai kai vaikas patiria kito asmens neatsitiktinį neveikimą, darančį jam emocinį poveikį, ar nepriežiūrą, sukeltą ar galinčią sukelti žalą vaiko raidai ir orumui.“

Pagrįstai kyla klausimas: kas ir kokiomis priemonėmis nustatys kito asmens neveikimą, galintį sukelti žalą vaiko orumui? Kokios kvalifikacijos specialistai ir kuo vadovaudamiesi tai nustatys?

Minėtos ministerijos paskelbtame projekte atkartojamos ir kitos buvusio projekto formuluotės. Vėl siūloma smurtu laikyti tėvų veiksmus, kai nepripažįstamas vaiko individualumas, trikdoma pozityvi socializacija, kuri sukelia ar gali sukelti žalą vaiko emocinei raidai. Vėl siūloma smurtavimu laikyti nepakankamą pagrindinių vaiko dvasinių poreikių tenkinimą, jei tai kelia grėsmę vaiko pažintinei raidai. Tačiau kokie ekspertai ir koku būdu bei kokiais teisės aktais vadovaudamiesi nustatys, kada kyla pavojus vaiko emocinei raidai, nenumatoma.

Todėl ir kyla klausimas: kieno užsakymu ir koku tikslu yra inicijuojami tokie įstatymų projektai?

Akivaizdu, kad visuotinio skurdo ir socialinės atskirties kontekste jie tėra priemonė nukreipti dėmesį nuo esminių visuomenėje vyraujančios smurto kultūros priežasčių. Tai priemonė stiprinti visuomenės kontrolę didinant šeimų ir tėvų priežiūrą. Panašūs įstatymų projektai nepagrįsti ir neįtikinantys vien dėl to, kad jie neparemti jokia smurtavimo šeimose statistika. Pvz., Lietuvoje yra beveik 600 tūkstančių vaikų, iš kurių 22073 gyvena socialinės rizikos šeimose, kas sudaro 3,6 proc. nuo visų vaikų skaičiaus. Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstaigos duomenimis, dėl vaiko teisių pažeidimų 2012 metais buvo gauta daugiau nei 300 skundų, kurie sudaro 0,5 procento visų vaikų skaičiaus. Kontrolieriaus ataskaitoje nurodoma, kad daugiausiai skundžiama savivaldybių administracijų padalinių ir vaiko teisių apsaugos skyrių veikla. Pažeidimų dėl smurto prieš vaikus nustatyta 50 atvejų. Daugiausia smurtavo tėvai, globėjai, švietimo įstaigų darbuotojai. Tačiau smurtavo ir vaikai prieš vaikus. Ataskaitoje nurodoma, kad fizinio smurto būta 26 atvejai, o psichologinio – 24 atvejai. Žinoma, tai tik oficiali statistika. Neoficiali blogesnė. Vis dėlto smurtavimo faktai nėra taip masiškai išplitę, kad tai būtų Lietuvos nacionalinė problema.

Tad kyla klausimas: kodėl ir kam šią temą naudinga kelti į nacionalinės krizės lygmenį, kodėl skiriamos milžiniškos lėšos reklamai ir užsakomiesiems straipsniams žiniasklaidoje, kurie tarptautinės bendruomenės akyse daro mūsų visuomenę panašią į pirmykštę bendruomenę.

Susidariusią padėtį paaiškina tai, kad panašios vaiko teisių apsaugos įstatymo nuostatos veikia ir kitose Europos valstybėse.

VAIKAI - PELNINGAS VERSLAS

Susidūrėme su gerai organizuota ir gausiai finansuojama kampanija, kurios esminis tikslas - įstatymais plėsti vaiko teisių apsaugos institucijų galias, leidžiančias kontroliuoti šeimų ir tėvų elgesį, ribojančias tėvų įtaką auklėjant vaikus, kreipiant jų raidą valstybės nurodyta linkme.

Neatsitiktinai kylančių pavojų šeimai akivaizdoje pernai krikščionių bažnyčių ir bendruomenių vadovai bei įgaliojtieji atstovai pasirašė bendrą Memorandumą, kuriuo mėginta atkreipti visuomenės dėmesį į grėsmes ir iššūkius šeimai, į valstybės pastangas atimti iš tėvų teisę auklėti vaikus pagal savo įsitikinimus bei pamatines vertybes. Senus konfesinius nesutarimus peržengusių krikščioniškų bažnyčių vienybė paskatino ir Lietuvos intelektualus

pareikšti savo nuomonę. Jie parašė atvirą laišką Lietuvos Respublikos Prezidentei, Seimui, Vyriausybei, valdžios institucijoms ir visiems piliečiams dėl visuomenės pamatinių vertybių būklės. Laiško turiniui pritarė daugelis intelektualų ir nevyriausybinų organizacijų. Jį remia vis daugiau žinomų Lietuvos mokslininkų, menininkų ir kultūros darbuotojų, tai yra tų, kurie savo pavyzdžiu rodo ir atsako už tautos moralinę būklę (parašai renkami).

Šios konferencijos dalyviai taip pat kviečia kurti visuomenę be melo. Kviečiame rūpintis ir tausoti brangiausią Lietuvos turtą – vaikus. Tuo pat metu kviečiame Lietuvos Respublikos Prezidentę ir Seimą nepasiduoti eskaluojamoms vaiko teisių pažeidimų insinuacijoms, neleisti didinti šeimų kontrolę ir varžyti tėvų konstitucines laisves auklėti vaikus pagal savo įsitikinimus.

PAŽEIDŽIAMOS PAMATINĖS ŽMOGAUS TEISĖS

Pažymime, kad Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos parengta nauja LR Vaiko teisių pagrindų įstatymo redakcija paneigia pamatines žmogaus teises ir laisves, nes ratifikuodama Jungtinių Tautų Vaiko teisių Konvenciją (14 str.) Lietuva įsipareigojo gerbti tėvų teises ir pareigas vadovauti vaikui, dėti visas pastangas, kad būtų “pripažintas bendros ir vienodos abiejų tėvų atsakomybės už vaiko auklėjimą ir vystymąsi principas” (18 str.). Tai gi ne valstybės įstaigoms, o tėvams arba kitiems vaiką auklėjantiems asmenims tenka didžiausia atsakomybė už “gyvenimo sąlygų, būtinų vaikui vystytis, sudarymą pagal jų sugebėjimus ir finansines galimybes” (27 str.). “Nė vienas vaikas neturi patirti savavališko ar neteisėto kišimosi į jo asmeninį, šeimyninį gyvenimą, buto neliečiamybę, susirašinėjimo paslaptį arba neteisėto kėsینimosi į jo garbę ir reputaciją.” Šioje konvencijos dalyje Valstybės institucijos nėra išimtis. Todėl “vaikas turi teisę nuo tokio kišimosi ar kėsینimosi būti įstatymo ginamas”, nurodama Konvencijoje (16 str.).

Be to, SADM įstatymo projekto formuluotės pažeidžia Europos žmogaus pagrindinių teisių ir laisvių konvenciją, kurioje įtvirtinta teisė, kad būtų gerbiamas kiekvieno žmogaus asmeninis ir jo šeimos gyvenimas (8 str.). Konvencija garantuoja kiekvienam teisę į minties, sąžinės ir religijos laisvę (9 str.).

Minėtas projektas pažeidžia ir Lietuvos Respublikos Konstituciją, kuri skelbia (22 str.), jog įstatymas ir teismas saugo, kad niekas nepatirtų savavališko ar neteisėto kišimosi į jo asmeninį ir šeimyninį gyvenimą.

NELEISKIME GROBTI VAIKŲ

Pažymėtina, kad Projekte siūlomo smurto sąvokų apibrėžimo nereglamentuoja nei Baudžiamasis kodeksas, nei kiti Lietuvos Respublikos teisės aktai. Emocinio smurto prieš vaiką objektyviai iširti neįmanoma, nes daugelis faktų priklauso ir nuo paties vaiko, ypač bręstančio paauglio, dvasinės būsenos bei savijautos. Tačiau įstatymu įtvirtinę teisę smurtavimu laikyti nepakankamą pagrindinių

UŽSIENIO EKSPERTAI: AR TIKRAI VALSTYBĖ GERIAUSIAI ŽINO, KO REIKIA VAIKAMS?

vaiko dvasinių poreikių tenkinimą mes atversime Pandoros skrynią daug didesniam smurtavimui ir savivalei, tik šįkart tai bus valstybės savivalė prieš šeimas ir vaikų tėvus, nes skurdu ir korupcija visoje ES pagarsėjusioje šalyje žmogaus teisės negali būti ginamos taip gerai, kaip jos ginamos kitose demokratinėse šalyse, kurių piliečiai apie vaikų skurdą žino nebent iš mokyklos vadovėlių. Pastebėtina, kad Lietuvoje vaikų gyvenimo sąlygos yra kitokios nei išsivysčiusiose Vakarų valstybėse. **Mūsų šalyje kasmet tėvų globos netenka tūkstančiai vaikų - Lietuva pirmauja Europoje pagal valstybinėse institucijose augančių vaikų skaičių.** Lietuvos valstybė tik formaliai rūpinasi savo piliečių, kurie gyvena užsienyje vaikais. Mūsų vaikus labiausiai žeidžia ne tariamas emocinis smurtas ar kliūtys jų pažintinei raidai, o socialinė atskirtis ir skurdas, kuris labai priklauso nuo tėvų galimybės dirbti ir užsidirbti. Netoliaregiška manyti, kad valstybė, nelikviduodama visuotinio skurdo ir nesirūpindama šeimų apsauga, vien stiprindama šeimų ir tėvų kontrolę, pajėgs garantuoti vaikams šviesią ateitį.

Šeima - tai valstybės imuninė sistema. Tik remdama šeimą ir kurdama vaikams draugišką aplinką valstybė gali augti, o jos visuomenė stiprėti. Metas suvokti, kad tėvų ir šeimų forumai bei kitos nevyriausybinės organizacijos ar pavieniai piliečiai, kovodami už vaikų ir šeimų teises, kovoja ne tik dėl šeimų teisių, bet ir dėl valstybės išlikimo, nes darni šeima yra nepriklausomos ir klestinčios valstybės pagrindas.

Mes solidarizuojamės ir su kitų Europos šalių visuomenėmis, daugeliui kurių yra svetimos socialinio skurdo problemos, tačiau kurios suvokia vertybių bendrumą ir kartu su mumis prisiima atsakomybę už žemyno bei pasaulio ateitį.

Vytautas Budnikas

Lietuvos žmogaus teisių asociacijos pirmininkas

Paskelbta:

<http://www.propatria.lt/2014/02/vytautas-budnikas-seima-tai-valstybes.html>

<http://www.akcentai.info/312-seima-tai-valstybes-imunine-sistema.html>

http://www.lzs.lt/lt/naujienos/savaites_tema/seima_visuomene_teise_ziniasklaida.html

<http://www.arche.lt/2014/02/vytautas-budnikas-seima-tai-valstybes.html>



Gal kai kas jau ir primiršo, kad pernai Lietuvoje vos nebuvo priimtos Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo pataisos, leidžiančios už smurtavimą atimti vaikus iš tėvų. „Susirūpinę“ vaikų gerove biurokratai vėl siūlo Valstybinei vaiko teisių apsaugos tarnybai suteikti daugiau galių, kad, gavusi žinią apie tikrą ar tariamą smurtą, galėtų tuoj pat „išgelbėti“ vaiką nuo tėvų. Pastarojo projekto vėliavnešiai neigia, esą vaikai nuo tėvų galės būti atskiriami pernelyg „lengva ranka“, netgi nesant pakankamai svaraus pagrindo, – vaiko teisių apsaugos darbuotojui pačiam nustačius.

Tačiau būtent to baiminasi tėvai ir jų organizacijos.

Išties žiniasklaidoje iš lūpų į lūpas perduodamos „šiuropės“ apie protu nesuvokiamus socialinių tarnybų organizuojamus vaikų „grobimus“ iš šeimų socialinės gerovės šalyse gali sukelti abejonių: gal istorijos pateikiamos vienašališkai, pasikliaujant vien nukentėjusių tėvų nuoskaudomis? Ar vis dėlto esama tiesos?

Praskleista nežinios uždanga

Vasario 20 d. Seime vykusioje tarptautinėje konferencijoje „Vaiko teisių apsauga: ar valstybė perims tėvų vaidmenį?“ apie tamsiąją vaiko teisių apsaugos pusę „pavyzdinėse“ Šiaurės Europos šalyse bei Jungtinėje Karalystėje buvo galima išgirsti iš tų šalių ekspertų. Žinomos teisininkės iš Švedijos R. Harrold-Claesson, advokato iš Danijos S. B. Lindegaard ir žurnalistės iš Belgijos F. Bellone pranešimai verčia

susimąstyti, kokių iškreiptų pavidalų gali įgyti tarsi gerais ketinimais grįsta vaiko teisių apsaugos sistema, kai įtikima, kad valstybė, biurokratai ir vien „raide“ besivadovaujantys socialiniai darbuotojai geriau žino, ko reikia vaikams, nei jų tėvai.

R. Harrold-Claesson:

Švedijoje šeima nereikalinga

Teisininkė Ruby Harrold-Claesson – Šiaurės šalių žmogaus teisių komiteto prezidentė iš Švedijos – kalbėjo apie vaiko teisių apsaugos sistemos spragas ir ydas savo šalyje, ypač išryškėjusias 1979-aisiais, priėmus vadinamąjį vaikų nemušimo įstatymą. R. Harrold-Claesson vadovaujama organizacija, įkurta 1996 m. ir atstovaujanti ne tik Švedijai, bet ir Norvegijai, Danijai bei Suomijai.

R. Harrold-Claesson teigimu, jos praktikoje Švedija buvo apkaltinta pažeidinėjanti vaikų ir šeimų teises daugybę kartų ir šioje šalyje pasiekė rekordą.

Anot teisininkės, Švedijos šeimos politikoje yra manoma, kad valstybė geriau žino, ko reikia vaikams, nei jų tėvai. Panašios nuostatos laikomasi Danijoje, Norvegijoje bei Suomijoje. Pasak R. Harrold-Claesson, vaiko teisių apsaugos įstatymai kuriami Švedijoje ir „eksportuojami“ į kitas Šiaurės šalis, kur jų aklaui laikomasi. „Švedijoje šeima



Šiaurės šalių žmogaus teisių komiteto prezidentė, teisininkė
Ruby Harrold-Claesson

neriekalinga. Mes turime socialines paslaugas“, – ironizavo R. Harrold-Claesson. Todėl vaikai dažnai atimami iš tėvų be svarbios ar jokios priežasties ir apgyvendinami globėjų šeimose ar globos institucijose. Nuo 1920 m. iki šiandienos Švedijoje iš tėvų buvo atimta daugiau nei 400 000 vaikų. Šiuo metu šioje „socialinės gerovės valstybėje“ atskirai nuo biologinių tėvų auga per 20 tūkst. vaikų.

Pavogta vaikystė

Kalbėdama apie ydingus vaikų teisių apsaugos atvejus, R. Harrold-Claesson prisiminė skandalinę 1957 m. Vėtlandos bylą, kai iš šeimos buvo paimti visi aštuoni vaikai vien dėl to, kad ji buvo neturtinga ir turėjo „per daug“ vaikų. Tačiau vaikai nuolat pabėgdavo iš globos įstaigos ir grįždavo namo, iš kur vėl su policija būdavo išvežami.

2006 m. buvo sukurtas dokumentinis filmas „Pavogta vaikystė“, kur suaugę vaikai pasakojo, kaip buvo skriaudžiami globėjų namuose. Valstybė nusprendė skirti tokiems vaikams pinigines kompensacijas, tačiau ne visiems. Pavyzdžiui, jei iš šeimos buvo paimti šeši vaikai, kompensacijos išmokėtos tik trims iš jų.

R. Harrold-Claesson atskleidė sukrečiančią praktiką, kad Švedijos vaiko teisių apsaugos darbuotojai nedvejodami patiki vaikų skundais, kai „skriaudėjai“ yra tėvai, tačiau dažnai lieka kurti tų pačių vaikų pasakojimams apie globėjų šeimose patiriamą netinkamą elgesį su jais ar netgi įvairiopą išnaudojimą. Pasak teisininkės, jei kas nors nutinka vaikui jo namuose, biologiniai tėvai tuoj pat patraukiami baudžiamojon atsakomybėn, tačiau jei panaši nelaimė dėl aplaidumo ar vaiko nepriežiūros nutinka pas globėjus, dažnai teisėsauga nesivargina pradėti tyrimą.

Kaip pavyzdį R. Harrold-Claesson papasakojo vieno šešiamečio berniuko istoriją, kuris globos namuose stipriai susižeidė, tačiau policija neatliko tyrimo, kas dėl to buvo kaltas. „Jie niekada negina vaiko teisių, kai jis yra globojamas. Jie gina vaikus nuo tėvų, bet ne nuo valstybės“, – piktinosi teisininkė.

Kitas skaudus pavyzdys – kai 2012 m. globėjų namuose mirė penkiolikmetė, sirgusi plaučių uždegimu, nes globėjai nepasirūpino jos gydymu ir netgi sergančią vertė dirbti arklidėse. Vieną rytą mergaitę rado mirusią lovoje ir jau

sustingusią. Jos motina kreipėsi į policiją, tačiau tyrimas nebuvo pradėtas.

Švedų vaikai auga „monstrai“

Švedijos vaikų nemušimo įstatyme sakoma, kad vaikai turi teisę į rūpinimąsi, turi būti gerbiami kaip asmenys ir individualybės. Pasak R. Harrold-Claesson, pagal šios šalies šeimos politiką vaikai turi tik teises, tačiau jokių pareigų tėvams, kuriems iš esmės „surištos rankos“ kaip nors drausminti vaikus. Pasirodo, netgi už netinkamą elgesį vaiką išsiųsti į kitą kambarį yra neleistina, tai laikoma smurtu, už kurį baudžiama, kadangi esą vaikas atskiriamas nuo šeimos. „Tačiau kai vaikai atimami iš tėvų ir apgyvendinami globos namuose, tai kažkodėl smurtu prieš vaiką nelaikoma“, – konstatavo teisininkė. „Taigi kas labiau kenkia vaikui – tėvų pliaukštelėjimas ar atskyrimas nuo šeimos? Vaikai nebeturi klausyti tėvų. Tad kam jie turi paklusti? – socialiniams darbuotojams, globėjams? Socialiniai darbuotojai turi teisę nuspręsti, kas vaikui yra negerai“, – tęsė R. Harrold-Claesson. Ji palygino švedišką įstatymą su prancūzišku, kur parašyta: „Vaikas, nepriklausomai nuo jo amžiaus, turi gerbti savo tėvą ir motiną.“ Dėl tokios politikos, anot teisininkės, švedų vaikai auga nevaldomi „monstrai“. Po vieno švedų paauglių apsilankymo Austrijos slidinėjimo kurorte miestelis išplatino skrajutes, kuriose buvo rašoma, kad švedai čia daugiau nepageidaujami.

Atiminėjami ir užsieniečių vaikai

R. Harrold-Claesson pažymėjo, kad Švedijoje vaikai atiminėjami ne tik iš šalies piliečių, bet ir iš užsieniečių. Antai 2012 m. vienas italų politikas lankėsi Stokholme su šeima. Jo mažametis sūnus nenorėjo eiti į švedų restoraną, o tik į italų. Berniukas pabėgo, ir tėvas jį pagriebė už pakarpos. Tada kažkas paskambino policijai, ir italų politikas vietoje buvo suimtas. Jis buvo kalinamas 2 mėnesius.

Kitas atvejis – musulmonų šeimos iš Malaizijos istorija. Visi keturi jos vaikai buvo atiduoti į globos namus, o tėvai suimti, nes vienas berniukas kažkam pasiskundė, kad tėvas jam sudavė per ranką, kadangi šis nenorėjo melstis. Kai atvyko jų giminės iš Malaizijos, jiems nebuvo leista aplankyti šių vaikų. Situaciją išsprendė tik Malaizijos prezidento įsikišimas, kuris į Švediją išsiuntė užsienio reikalų ministrą. Dabar vyksta teismas. Nesu tikra, kad gražino vaikus. Kad atsiuntė užsienio reikalų ministrą tai taip. Teismas vyko, vaikai buvo kamantinėjami valandų valandas. Jis truko 10 dienų. Iš jų 8 dienas buvo žiūrimi vaikų liudijimo įrašai. Rodomas filmuotas vaizdo įrašas, nors vaikams buvo žadėta, kad pokalbis nebus rodomas. Vyresniosios dukros „apklausa“ truko 20 val.

2012 m. musulmonų šeima iš Gambijos atvyko į Švediją su dviem vaikais. Po 4 mėnesių 6-metė dukra buvo atskirta nuo šeimos ir atiduota globėjams. Mokykloje vienas berniukas sukurstė visą klasę, kad su ja nedraugautų – ji buvo vienintelė juodaodė. Mergaitė nebenorėjo eiti į mokyklą, verkė, motina ją bandė įtikinti ir neapsikentusi pliaukštelėjo. Mergaitė mokykloje verkė, ir kai mokytoja pasiteiravo, kodėl, ši nesakė, jog nenorinti į mokyklą, bet

kad mama ją mušė. Mergaitė buvo iškart atimta iš tėvų. Ir lig šiol jiems neleista su ja matytis. Iki šiandienos mergaitė jau pakeitė 4 globėjų šeimas.

Smurtas prieš vaikus draudžiamas, prieš smurtą ekrane - užsimerkiama.

Pasak R. Harrold-Claesson, nuo to laiko, kai buvo priimtas vaikų nemušimo įstatymas, tūkstančiai tėvų buvo persekiojami, o jų vaikai atimti. Tėvai, kurie apkaltinami smurtaujantys prieš vaikus, gali gauti iki 10 metų kalėjimo. Teisininkė piktinosi, kad nors pagal įstatymus du kartus už tą patį nusikaltimą bausti draudžiama, pastaraisiais atvejais tėvai baudžiami dvigubai – kalėjimu ir vaikų atėmimu. Tačiau iš tiesų labiausiai čia nubaudžiami vaikai, nes jie netenka savo šeimos, netenka visos aplinkos, kurioje augo. Tėvams ne tik neleidžiama matytis su vaikais, bet ir neteikiama informacija apie juos. Taip pat tėvams neteikiama informacija ir apie vaiko globėjus.

Anot R. Harrold-Claesson, švedai baudžia tėvus, kurie naudoja prievartą prieš vaikus, tačiau tuo pat metu yra televizija, kompiuteriniai žaidimai, kuriuose apstu smurto, tačiau tai nelaikoma problema. „Su šios rūšies smurtu nieko nedaroma. Jei norime sustabdyti visuomenėje smurtą, pirmiausia turime nerodyti tiek smurto per televiziją“, – kalbėjo R. Harrold-Claesson.

Vaikų atiminėjimas – pelningas verslas

Švedijoje vaikų globėjams yra mokami didžiuliai pinigai. Pasak R. Harrold-Claesson, – tai tikras verslas. Taip pat egzistuoja privačios įvaikinimo agentūros, kurių paslaugos nemokamos. Pasak R. Harrold-Claesson, tai viena pagrindinių priežasčių, kodėl Švedijoje tiek daug vaikų atskiriami nuo savo biologinių tėvų, kai nuvertinami šeimos ryšiai, o virš visko iškeliamas atskiras individas. Tačiau, paradoksalu, tariama laisvė virsta valstybės kontrole ir spauda, brutaliu kišimusi į asmeninį, šeimos gyvenimą, kai valstybė žino geriausiai, ko reikia vaikui ir žmogui apskritai.

Savo pranešimą R. Harrold-Claesson užbaigė ironišku vienos švedų dainininkės dainos posmu:

*Turite daryti, tai ką daro Svensonai (t.y. švedai)
Ir neišsiskirti iš minios,
Turite tikėti, kuo tiki Svensonai,
Jei apskritai mąstote,
Turit daryti, ką daro Svensonai, jei apskritai ką nors darote.*

Daniška „arimetika“ – mažiau pinigų, mažiau globjamų vaikų, daugiau prievartinių vaikų atėmimų

Advokatas Sørenas Bernhardas Lindegaardas, padedantis šeimoms, siekiančioms susigrąžinti vaikus, pasakojo apie prievartinius vaikų atėmimus Danijoje.



Advokatas Sørenas Bernhardas Lindegaardas iš Danijos

Pasak S. B. Lindegaardas, Danijoje vaikų, augančių ne su savo biologiniais tėvais, skaičius pamažu mažėja. Jo nuomone, to priežastis – pinigai. 2008 m. Danija patyrė finansinę krizę. Tuo metu buvo sumažintos išmokos už globjamus vaikus, ir jų skaičius sumažėjo. Kita vertus, anot teisininko, statistika rodo, kad prievartinių vaikų atėmimų procentas auga. S. B. Lindegaardas manymu, tai rodo, jog sistemai trūkstant pinigų ir laiko, vaikai atimami skubotai, pakankamai neįvertinus situacijos. Pasak Danijos atstovo, 50 proc. atėmimo atvejų nėra gerai išnagrinėta vaiko situacija, o 27 proc. atvejų nesama veiksmų plano, kas vaikui nutiks ateityje, kai jis bus paimtas. S. B. Lindegaardas tvirtino, jog tėvai yra nežinioje, ar jie apskritai kada nors atgaus vaiką ir ką jie turėtų daryti, kad jį atgautų.

Danijos statistika atskleidžia, kad daugiausia iš tėvų atimama vaikų tarp 15–17 metų amžiaus. Nors vaikų nuo gimimo iki 3 metų atimama mažiausiai, bet jų skaičius auga. Taip pat daugėja kūdikių, kurie atimami iš tėvų iškart po gimimo. Pasak Danijos teisininko, net 50 proc. vaikų iki 3 metų yra atimami ką tik gimę.

Kaip (ne)tapti „įtartina“

S. B. Lindegaardas priminė, jog pagal Danijos įstatymus tam, kad vaikas būtų atimtas iš tėvų, turi kilti grėsmė jo sveikatai ar vystymuisi. Tačiau čia galimos įvairiausių interpretacijos ir įvairiausi tėvų nesirūpinimo suvokimai. Antra atėmimų priežastis – smurtas. Čia omenyje turimas ne tik tėvų smurtas prieš vaikus, bet ir smurtas aplinkoje, giminaičių smurtas. Trečia atėmimo priežasčių grupė – jei vaikas vartoja narkotikus, alkoholį, turi elgesio problemų. Ketvirta grupė – „kitos priežastys“. Pasak S. B. Lindegaardas, čia atsiveria plačiausia erdvė fantazijai.

Teisininkas pasakojo, kaip vyksta prievartinio vaiko atėmimo procedūra. „Viskas prasideda nuo įtarimo. Kaip šeima tampa įtartina? 40–50 proc. atvejų – šeima turi savo priešistorę ir jau yra stebima. Įtarimų daugėja ir pradedama byla“, – kalbėjo Danijos atstovas. „Įtariamaisiais“ tampa ir tėvai, kurie patys kreipiasi į socialinius darbuotojus pagal-



Tarptautinė konferencija LR Seime
„Vaiko teisių apsauga: ar valstybė perims tėvų vaidmenį?“

bos dėl problemų su vaikais, ir neretai tai galiausiai baigiasi prievartiniu atėmimu. Vaikai taip pat paimami iš tėvų pasiskundus patiems vaikams.

Vykstant vaiko paėmimo ar bandymo jį atgauti procesui, S. B. Lindegaardas pataria tėvams kiek galima ilgiau ir glaudžiau bendradarbiauti su socialiniais darbuotojais, „nes jie priklauso galios struktūrai“. Jis prisiminė atvejį savo praktikoje, kai bandė padėti tėvams, kurių vaikas buvo atimtas iškart po gimimo. „Aš susitikau su socialiniu darbuotoju, jis man pateikė savo planą ir pasakė, jei nesutinku pagal jį bendradarbiauti, vaikas nebus gražintas“, – tokį aiškiai vienpusišką „bendradarbiavimą“ ironizavo tesininkas.

Pasak S. B. Lindegaardas, pačiame teismo procese tėvų advokatui skiriama tik 20–30 minučių, į kurias įeina klausimai tėvams, dokumentų pateikimas, advokato pasisakymas, ir po to per penkias minutes nusprendžiama, ar vaiką paimti, ar palikti tėvams.

Vaikai globjami ir iš meilės, ir dėl pinigų

Danijoje atimti vaikai dažniausiai patenka į globėjų namus, globėjų šeimas. S. B. Lindegaardas neneigė, kad dauguma jų Danijoje – geri žmonės, mylintys vaikus. Tačiau jis pabrėžė, kad valstybės skiriamas atlygis už globjamą vaiką yra labai didelis. Todėl, jo nuomone, tuo piktnaudžiaujama, tad daugelyje globėjų šeimų auga per daug vaikų. Anot teisininko, tokie vaikai dažnai yra labai sužeisti, todėl globoti didesnę jų skaičių – labai sudėtinga. „Jei būtų mano valia, aš sumažinčiau išmokas ir vaikų skaičių globėjų šeimose. Iš tiesų globoti svetimus vaikus yra didžiulis darbas, tačiau tai turi būti daroma ne dėl pinigų, bet iš meilės vaikams“, – sakė jis.

Dalis atimtų vaikų patenka į institucijas, kadangi jie yra pernelyg traumuoti, ir jiems reikalinga profesionali pagalba. Tačiau S. B. Lindegaardas įsitikinęs, kad daugeliu atveju vaikai auga institucijose todėl, jog tai valstybei atsiekia pigiau.

Tėvai „nurašomi“ ir dėl per menko intelekto koeficiento, ir dėl amžiaus.

S. B. Lindegaardas pabrėžė, kad Danijoje, kaip ir Švedijoje, vaikai iš tėvų neretai atimami be pakankamo pagrindo arba visai be jo.

Pavyzdžiui, jo praktikoje pasitaikė atvejais, kai iš tėvų buvo paimtas vaikas iš karto po gimimo, nes esą jų intelekto koeficientas buvo nepakankamai aukštas. Tėvai dėl to labai nusiminė. Galiausiai jiems buvo leista matytis su vaiku valandą per savaitę, prižiūrint socialiniam darbuotojui. Tačiau jis savo ataskaitoje parašė, kad vaiko tėvas kūdikiu nesidomėjo, nes sėdėjo ir visą laiką šypsojosi. Iš tiesų vyras šypsojosi todėl, nes visada taip elgdavosi bandydamas atsipalaiduoti. Tada advokatas patarė tėvui kitą kartą taip nesielgti, ir gavo socialinio darbuotojo ataskaitą esą tėvas nesidomėjo vaiku, nes netgi nenusišypsojo.

Kitas pavyzdys: byla, kai iš 17-metės motinos vaikas buvo atimtas iš karto po gimimo. Jai buvo leista šį pamatyti tik kartą per pusmetį. S. B. Lindegaardas nuomone, mergina buvo gera motina, todėl jis bandė padėti jai vaiką susigrąžinti. Jis nusiuntė prašymą į atitinkamą instituciją, tačiau tuo metu vaikas sirgo, todėl buvo nuspręsta, kad jo negalima atiduoti motinai. Tad byla buvo parlaimėta ne todėl, kad mergina buvo bloga motina, bet dėl prastos vaiko sveikatos. „Taigi, vaikas buvo atimtas iš motinos, remiantis kitu argumentu nei iš pradžių“, – reziumavo advokatas.

„Tad kas yra gerai ir kas blogai Danijoje?“, – retoriškai klausė S. B. Lindegaardas. „Gerai yra tai, kad mes turime sistemą, kuri rūpinasi vaikais, ir ji yra reikalinga. Tačiau ši sistema turi turėti pakankamai pinigų. Nors dauguma socialinių darbuotojų yra geri žmonės ir myli vaikus, bet jie turi tiek daug darbo, kad jiems nepakanka laiko jį atlikti tinkamai“, – užbaigė jis.

JUNGTINĖ KARALYSTĖ: PAVOGTI VAIKAI

Žurnalistė iš Belgijos Florence Bellone kalbėjo apie vaikų atėmimus Didžiojoje Britanijoje. Už žurnalistinį tyrimą „Jungtinė Karalystė: pavogti vaikai“ Europos Komisija ją apdovanojo Lorenzo Natali prizu, skiriamu žurnalistams už jų nuopelnus demokratijos ir žmogaus teisių plėtrai.



Florence Bellone

Pasak F. Bellone, Jungtinėje Karalystėje vaikai dažniau atimami iš sunkiai besiverčiančių tėvų ar imigrantų, tačiau neretai į „vaikų gelbėtojų“ akiratį patenka ir pasiturinčios šeimos.

F. Bellone priminė pernykštį atvejį, kai aukštas pareigas einanti Sičio darbuotoja Lucy Allen buvo priversta bėgti iš šalies, kad neprarastų savo kūdikio. Pasirodo, jai pakako šeimos gydytojui užsiminti apie ją kamuojan-

Labdaros ir paramos fondo „Algojimas“ vadovė Aušra Stančikienė:

TAI SOVIETINIS PALIKIMAS (pranešimo santrauka)

čia depresiją dėl didžiulio darbo krūvio, kad šis apie tai praneštų socialiniams darbuotojams, ir būsima motina tapo įtariamąja. Pasak žurnalistės, šioje šalyje daugėja tėvų savižudybių, kurie neatlaiko socialinių darbuotojų spaudimo.

Tačiau labiausiai pažeidžiami yra imigrantai, atvykstantys į Jungtinę Karalystę ieškoti geresnio gyvenimo. Pasak žurnalistės, būdami labai naivūs, jie lengvai patenka į „spąstus“. „Pažįstu nemažai vaikus praradusių lietuvių tėvų, o pati siaubingiausia man atrodo vienos merginos istorija“, – pasakojo F. Bellone. Pasak žurnalistės, prieš keletą metų socialiniai darbuotojai nuvežė mergaitę į globos namus ir daugiau ja nebesidomėjo. Čia ji patyrė prievartą ir smurtą.

Vėliau mergina sutiko vyrą, kurį pamilo. Septyniolikos tapo nėščia. Tačiau socialiniams darbuotojams kažkodėl nepatiko afganų kilmės merginos draugas ir jie pareikalavo, kad ši jį paliktų – antraip neteks kūdikio. Mergina „apgavo“ socialinius darbuotojus, esą paliko vaikiną. Tačiau jiems sužinojus tiesą, kūdikis iš motinos buvo atimtas iškart po gimimo ir teismo sprendimu atiduotas įvaikinti.

Pasak F. Bellone, Jungtinėje Karalystėje vaikų globa yra didžiulis pajamų šaltinis. Kai kurios šeimos globoja po 10–15 vaikų. Prieš keletą metų valstybė pradėjo mokėti pinigus ne tik globėjams, bet ir įvaikintojams. Įvaikinti vaikai turi pirmenybę patekti ir į norimą mokyklą.

F. Bellone nuomone, šeimos politiką JK geriausiai apibūdina Britų vyriausybės patarėjo Martino Narey įvaikinimo klausimais pasakymas: „Geriausi tėvai – valstybė.“

Parengė Jurga Žiugždienė

Paskelbta:

<http://www.bernardinai.lt/straipsnis/-/114514>
2014 m. vasario 26 d.



Aušra Stančikienė

Šiandieniniai kūdikių ir vaikų namai – eilę metų nesprenžiamų problemų pasekmė, o ne priežastis. Todėl, pertvarkant sovietinio palikimo sistemą, negalime pamiršti savo istorijos ir neatsižvelgti, kodėl našlaičių namai tapo kūdikių ar vaikų namais. Juos uždarę problemos nepanaikinsime. Panaikinsime namus, kurie yra šiandien ten gyvenančių vaikų namai.

Lietuvoje kūdikių ir vaikų namai – viena iš negausių paslaugų šeimai formų, kuri formavosi sovietinio paveldo fone, kai vaikų globa buvo deleguota valstybei. Delsdami reformuoti socialinių reikalų ir darbo sistemą, nematant visos šeimos, kaip vieneto poreikių, kuriamos paslaugos vaikui tampa nauja našta valstybei. Neturėdami vieningos paslaugas šeimai ir vaikui koordinuojančios sistemos, paslaugų kaštai išauga neapbrėptai, o fragmentiškai teikiamos paslaugos netenkina šeimų pagrįstų poreikių.

Rekomendacijos

- Laikantis “Perėjimo nuo institucinės globos prie šeimoje ir bendruomenėje teikiamų paslaugų neįgaliesiems, likusiems be tėvų globos vaikams” numatyto veiksmų plano, siekti esančių kūdikių ir vaikų namų perorganizavimo į Paslaugų šeimai centrus, ne siaurinant (uždarant) įstaigas, bet plečiant paslaugas, atsižvelgiant į konkrečios savivaldybės bendruomenės poreikius.
- Kūdikių ir vaikų namuose sutelktos specialistų komandos, galinčios paslaugas teikti kompleksiskai, atitinkančios vietinių bendruomenių poreikius (nepilnos šeimos, senyvo amžiaus vieniši asmenys, šeimos, auginančios sutrikusio elgesio ar raidos vaikus, sunkius sveikatos sutrikimus turintys asmenys ir jų šeimos nariai ir kt.).
- Ypatingas dėmesys ir atskiros programos, kuriant vieningą ir koordinuotą paslaugų sistemą, turėtų būti skiriamas šeimoms, kurių vaikai gyvena globos įstaigose. Visomis įmanomomis priemonėmis ir naujomis paslaugomis stengiantis nutraukti socialinių nesėkmių grandinę ir apsaugoti šeimas ir jose gimstančius vaikus nuo karta iš kartos perduodamų įpročių, sąlygotų socialinių įgūdžių ir socialinio atsparumo stokos.
- Specialiųjų poreikių vaikų paslaugoms skiriamas lėšas iš SADM ir SAM programų suformuoti krepšelių pri-

- cipu taip, kaip šiandieną veikia mokinio krepšelis.
- Sukurti paslaugas šeimai koordinuojančią, lėšas administruojančią ir kokybės bei kiekybės priežiūrą vykdančią instituciją - Šeimos ir vaiko gerovės kontrolės ir priežiūros departamentą, kuris būtų atskaitingas ne vienai kuriai nors ministerijai, o vyriausybei tiesiogiai.

**Vakarų Lietuvos tėvų forumo pirmininkė
Kristina Paulikė:**

TĖVAI TURI BŪTI SAUGŪS
(pranešimo santrauka)



Kristina Paulikė

Svarbiausia reikalingas naujas požiūris į bet kurią sunkumų patiriančią šeimą, jai teikiant visokeriopą pagalbą bei paslaugas. Būtina siekti šeimos politikos kompleksiskumo. Dėmesį kreipti ne į matomas ir greitą efektą sukeliančias priemones, bet į paslaugų šeimai plėtrą, visų pirma – plėtoti prieinamas, nebrangias, kokybiškas vaiko priežiūros paslaugas;

gerinti darbo ir šeimos derinimo sąlygas.

Įgyvendinant šeimos politiką būtina taikyti modernius viešojo valdymo principus, kurie aiškiai išdėstyti Viešojo valdymo tobulinimo 2012–2020 metų programoje. Taigi būtina:

1) Užtikrinti šeimos politikos stebėsenos ir efektyvumo vertinimą, skiriant daugiau lėšų gilesnei šeimos politikos įgyvendinimo problemų bei politikos efektyvumo vertinimo analizei. Svarbu atsižvelgti į mokslinius tyrimus ir mokslininkų rekomendacijas kuriant šeimos politikos dokumentus, programas ir priemonių planus.

2) Sukurti šeimos politikos koordinavimo ir institucijų bendradarbiavimo mechanizmus, formuojant ir įgyvendinant šeimos politiką.

3) Užtikrinti ne formalų, bet realų politikų, mokslininkų, nevyriausybinių organizacijų ir kitų interesų grupių dialogą svarstant šeimos politikos klausimus.

4) Stiprinti pilietinę visuomenę ir skatinti aktyvų jos dalyvavimą sprendžiant šeimos klausimus. Čia galime paminėti besisteigiančias Šeimos tarybas prie savivaldybių, nevyriausybinių organizacijų įtraukimą į įvairias darbo grupes, komisijas ir pan.

5) Stiprinti savivaldos institucijų atsakomybę už šeimos politikos priemonių įgyvendinimą.

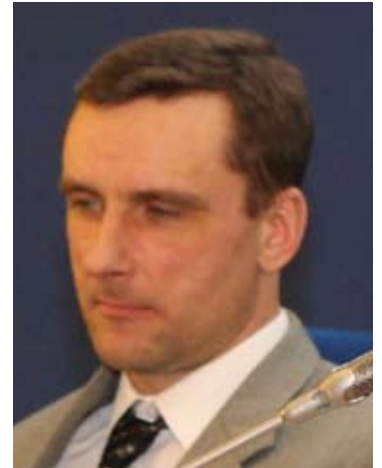
Anot daugelio apklaustų Vaiko gerovės komisijų, dirbančių Lietuvos savivaldybėse, daugelis įstatymų realiai net neveikia, todėl nebūtina kurti pagal kitų šalių ne visai tinkamą mūsų kultūrai įstatymine bazę pritaikytus ir

vis į gražesnę rūbą ir įvilkтус įstatymus, o geriau tobulinti esamus bei efektyvinti darbo su šeima sistemą ir formuoti ilgalaikę šeimos politiką, kuri leistų šeimoms, tėvams, globėjams pasijusti saugiams ir laimingiems.

**Lietuvos tėvų forumo narys, psichologas
Andrius Atas:**

HOLIVUDINĖS ŠEIMOS STEREOTIPAI
(pranešimo santrauka)

Naujas Vaiko teisių apsaugos įstatymo projektas turi požymių, jog tai yra labiau tėvus kontroliuojantis įrankis (kad ir ką žiniasklaidai kalbėtų valdininkai). Idėja saugoti vaikus nuo tėvų remiasi klaidinga, susiaurinta, empiriškai nepagrįsta vaiko poreikių ir interesų bei asmenybės ugdymo samprata:



Andrius Atas

Klaida Nr.1.

Vaiko poreikių ir interesų susiaurinimas.

Samprata apsiriboja tik kai kuriais vaiko poreikiais, pvz., saugumo, kitų bazinių vaiko poreikių sąskaita, nepagrįstai ignoruodama bazinį vaiko poreikį augti santykyje su tėvais. Vaikai iš globos namų, sulaukę 18 m., grįžta gyventi pas tuos pačius tėvus, kuriems valstybė kažkada apribojo teises, jeigu tik tuos tėvus turi. Paklauskime bet kurio globos namuose gyvenančio vaiko, kur jis nori gyventi. Beveik visi pasakys, kad pirmiausia su savo tėvais). Dėl to naująjį įstatymo projektą būtų galima juokais pavadinti “*Dalies* vaiko teisių apsaugos” įstatymu.

Klaida Nr. 2.

Trumparegiškas požiūris. Įstatymas žiūri tik čia ir dabar - paimti vaiką iš įtarimą keliančios šeimos, ignoruodamas vaiko poreikių tenkinimą ir geriausių interesų užtikrinimą ilgalaikėje perspektyvoje. Atskirtas nuo tėvų vaikas patiria sunkią psichologinę traumą. Lietuvoje nesant efektyvios pagalbos šeimai, vaikas turi mažai šansų į ją grįžti. Šiuo atveju ilgalaikėje perspektyvoje vaiko teisių apsauga Lietuvoje apsiriboja vaiko teise užaugti globos namuose.

Klaida Nr. 3

Funkcinė tėvystės samprata. Įstatymas į tėvystę linkęs žiūrėti pagal “tėvystės paslaugų teikimo kokybę”. Tuo tarpu tėvystė yra žymiai platesnis fenomenas. Vaiko asmenybės raidai nėra svarbiausia, kad tėvai nedarytų klaidų ar kad nepriekaištingai tenkintų menkiausius poreikius, nepakeltų balso ir t.t. Vaikui užaugti brandžiam ir laimin-

gam reikia gyvo santykio su tais, per kuriuos jis atsirado - tėvais. T.y. nesėkmės - ir palaikymo, išgyvenimo patirties, konflikto - ir susitaikymo, išsikeidimo - ir atleidimo, atsiprašymo nesusivaldžius (pvz., žmonės skaudžiausiai prisimena ne tai, kad juos nuskriaudė, bet - kad neatsiprašė ir t.t.). Tik tokiame „netobulame“ santykiyje gali užaugti asmenybė, kuri gerai orientuojasi savyje ir sociume, realiame žmogiškame pasaulyje. Taigi, požiūris, kad tėvų santykiuose su vaikais neturėtų būti konfliktų ar net balso pakėlimo, remiasi labiau Holivudo sukurtais idealizuotais stereotipiniais šeimos vaizdiniais nei empirine vaiko ir šeimos psichologija.

Valstybė turėtų investuoti į prevenciją - stiprinti šeimas, finansuoti tėvų švietimą, sukurti prieinamų paslaugų tinklą.

Jura Tender ISADD (Intervencinės paslaugos autizmui ir lėtesniam vystymuisi) direktorės, Australija pranešimą perskaitė ISADD Lietuva direktorė, edukologė, šeimų konsultantė Jurgita Račė:

ŠEIMOMS REIKIA PAGALBOS

(pranešimo santrauka)



Jurgita Račė

1990 m. Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija neįpareigoja valstybinių institucijų perimti vaikų priežiūrą iš šeimos, neatima tėvų atsakomybės už vaikus. Ji įpareigoja valstybines institucijas ir pačią valstybę saugoti ir konsultuoti šeimas pagrindiniam tikslui pasiekti – užauginti ir išauklėti savim pasitikintį, laimingą žmogų. Šeimoms, kurios augina kitokius vaikus, privalu padėti - tai yra valdžios atsakomybė.

Šeimoms reikia:

- finansinės pagalbos;
- mokymų, kad suprastų ir sugebėtų laimingai auginti kitokį vaiką;
- fizinės paramos;
- psichologinės pagalbos ugdyti ištvermę ir kantrybę;
- kurti struktūras ir organizacijas, kurios galėtų padėti vaikui jo kelyje tampant suaugusiuoju.

Tiek valdžia, tiek bendruomenė turi suprasti, kad kitoks vaikas yra lygiateisis bendruomenės narys ir turi augti ir bręsti savo šeimoje. Kitoks vaikas gali ateiti į bet kurią iš mūsų šeimų - remiantis statistika vienas iš 88 naujagimių yra su didesniu ar mažesniu autizmo spektru. Valstybė visose situacijose turi pripažinti kitokių žmonių teises laimingai gyventi ir dalyvauti įvairiose bendruomenės veiklose.

Lietuvos vaikus pardavinėja švedai

Rūta JUKNEVIČIŪTĖ, „Respublikos“ žurnalistė

Vakarų pasaulyje privačios įvaikinimo agentūros, darančios verslą iš vaikų, jau nieko nestebina. Tapo visiškai normalu sumokėjus apvalią sumą įsivaikinti vaiką iš pageidaujamos šalies: Afrikos, Indijos ar Rytų Europos, juodaodį ar baltaodį. Kiekvienai šeimai pagal skonį ir piniginės dydį. Pavyzdžiui, Švedijoje įvaikinimas iš Lietuvos - vienas pigiausių. Įvaikinimo paslaugą teikia viena nevyriausybinė Švedijos organizacija, su kuria bendradarbiauja mūsų šalies įvaikinimo tarnyba.

VAIKO IŠ LIETUVOS KAINA - 47 TŪKST. LITŲ

„Respublika“ išsiaiškino, kad vaiką iš Lietuvos galima įsivaikinti ir už pinigus. Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba bendradarbiauja su viena Švedijos įvaikinimo asociacija, kuri veikia kaip privati įvaikinimo agentūra - ima pinigus už įvaikinimo paslaugas.

Asociacija vadinasi „Barner Framfor Allt-Adoptioner“. Teigiama, kad tai savanoriška organizacija, 1979 metais įkurta tėvų, kurie patys įsivaikino vaikus. Skamba gražiai, tačiau organizacijos interneto puslapyje vaikus galima išsirinkti tarsi iš prekių katalogo. Pateikiamas kiekvienos šalies įvaikinamų vaikų fotoalbumas.

Jei pagal išvaizdą - plaukų, akių ar odos spalvą - globotinį išsirinkti sunku, galima rinktis ir pagal kainą. Laimei, ne konkretaus vaiko, o šalies, iš kurios norima įsivaikinti.

Organizacijos puslapyje galima aptikti net vaikų įvaikinimo kainoraštį. Pavyzdžiui, nurodoma, kad vaiko iš Lietuvos preliminari įsivaikinimo kaina - 120 tūkst. Švedijos kronų, t.y. apie 47 tūkst. litų. Tai viena mažiausių įvaikinimo kainų. Įvaikinimas iš Bolivijos kainuotų 152 tūkst. kronų (59,7 tūkst. litų), iš Bulgarijos - 174 tūkst. kronų (68,3 tūkst. litų), iš Indijos - 147,9 tūkst. kronų (58 tūkst. litų), iš Kenijos - 141,5 tūkst. kronų (55,5 tūkst. litų) ir t.t.

„Barner Framfor Allt-Adoptioner“ skelbiasi, kad 2012 metais naudojantis jų paslaugomis įvaikinta 12 vaikų iš Lietuvos, 2011 metais - 11, 2010 metais 15, o per 2002-2009 metų laikotarpį - 54.

„VISKAS NORMALU“

- Ar iš tiesų švedai per privačias įvaikinimo agentūras gali įsivaikinti vaikus iš Lietuvos? - „Respublika“ pasiteiravo Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos direktorės Odetos TARVYDIENĖS.

- Kas yra privati? Jei kalbame apie nevyriausybinę mes turime Lietuvoje vieną švedų akredituotą nevyriausybinę organizaciją.

- Kokia tai organizacija?

- Čia organizacija. Jie turi leidimą iš Švedijos institucijų organizuoti įvaikinimą. Lietuvoje Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos įsakymu ji akredituota.

- Kaip tas įvaikinimas vyksta? Organizacijos puslapyje nurodomi mokesčiai, kainos... Ar jie užsiima verslu?

- Tą informaciją galima rasti ir mūsų interneto puslapyje. Suprantate, jei lietuvių šeima nori įvaikinti, jų vertinimas, visas šis procesas pas mus yra nemokamas. O daugumoje užsienio valstybių šeimos, kurios nori įvaikinti, lanko kursus, mokymus, rengiama jų išvada. Jie už tas paslaugas turi mokėti. Jie taip pat moka už į Lietuvą siunčiamų dokumentų vertimo paslaugas. Be to, ta asociacija turi savo atstovus šalyse. Moka jiems už paslaugas.

Kuo ta organizacija išsiskiria? Ji dažniausiai padeda įvaikinti vaikus, turinčius negalią. Su Dauno sindromu, su alkoholinio vaisiaus sindromu. Per metus, kiek atsimenu, jie įvaikina maždaug 6 vaikus.

- Bet jei jie ima pinigus, tai vis dėlto verslas?

- Jie save laiko nevyriausybine organizacija. Jie gauna pinigus už konkrečias paslaugas, kurias jie teikia. Mokymai, išvados parengimas, dokumentų parengimas, atstovo išlaidos.

- Ar įvaikinimo procese dalyvaujant tokiems tarpininkams mūsų institucijos gali sukontroliuoti, į kokias šeimas patenka vaikai, kaip jie gyvena, kokių problemų kyla?

- Į kokias šeimas patenka, mes tiksliai žinome, nes iš tų šeimų gauname dokumentus. Gauname šeimų įvertinimus. Kai vyksta teismo posėdis, pačios šeimos turi dalyvauti. Teismas dar kartą patikrina, įvertina tas šeimas ir priima sprendimą dėl įvaikinimo. O informacija apie įvaikintus vaikus turi būti teikiama 4 metus. Pirmus dvejus metus - 2 kartus per metus, antrus dvejus metus - kartą per metus. Teikiama informacija, kaip tiems vaikams sekasi, kaip jie auga, adaptuojasi. Šita švedų organizacija labai atsakingai teikia informaciją.

- O kaip jūs žiūrite į privačias įvaikinimo agentūras? Ar gerai, kai daromas verslas iš vaikų?

- Joms yra įvesti griežti apribojimai. Jei kalbėsime apie tarptautinį įvaikinimą, Lietuvos valstybė labai griežtai kontroliuoja tų asociacijų veiklą. Asociacijos turi kasmet teikti ataskaitas, atsiskaityti dėl pinigų. Yra sudaryta komisija, kuri detalai žiūri, kokios sumos mokamos, kad nebūtų nepagrįstų reikalavimų šeimoms, kad tai nepavirstų į verslą. Tam tikri apribojimai asociacijoms įvesti.

IMTI PINIGUS UŽ ĮVAIKINIMĄ - ŠLYKŠTU

„Lietuvos tėvų forumo“ narys Renaldas Jančiauskas apgailestauja, kad Vakarų šalyse įvaikinimas vis dažniau vyksta per privačius tarpininkus, kurie iš šios veiklos sugeba ir užsidirbti. Jo teigimu, įvaikinimas neturėtų būti prilyginamas paslaugai.

„Aišku, jei vaikas patenka į gerą šeimą - gerai. Pas mus mažai kas nori įvaikinti vaikus, turinčius negalią, lietuviai renkasi sveikus vaikus, o neįgaliuosius dažniausiai įvaikina užsieniečiai. Gerai, kai vaikas patenka į tvarkingą šeimą. Bet tai, kad iš to verslas daromas, yra šlykštoka. Kai yra nurodomos įvaikinimo kainos, vaikų nuotraukos - tai žiauru. Vaikas paverčiamas preke. „Lietuvos tėvų forumas“ ir bando pasakyti, kad mums yra metamas visas kompleksas priemonių, vedantis į nugyvulėjimą: tai ir Estrelos rezoliucija, skatinanti ankstyvus lytinius santykius, ir iniciatyvos, kai vaikai atiminėjami iš šeimų, ir perdėtas teisių akcentavimas, pamirštant vaikų atsakomybę“, - kalbėjo R. Jančiauskas.

*Parengta pagal dienraštį „Respublika“
2014 sausio mėn. 21 d.*



Albina Kumirova (Liverpulius). Aš noriu pas mamą.

Belgijos žurnalistė: „Aš nenoriu vogtų vaikų!“

Kone kasdien girdime gandus apie kai kuriose šalyse socialinių tarnybų iš tėvų atiminėjamus vaikus. Belgijos radijo žurnalistė Florence Bellone pasidomėjo, kaip veikia Didžiosios Britanijos vaikų apsaugos sistema, palietusi ne vieną emigrantų šeimą iš Lietuvos.

Už žurnalistinį tyrimą „Jungtinė Karalystė: pavogti vaikai“ Europos Komisija apdovanojo F. Bellone prestižiniu Lorenzo Natali prizū. Jis skiriamas žurnalistams už jų nuopelnus demokratijos ir žmogaus teisių plėtrai.

- Kaip ėmėtės tokio žurnalistinio tyrimo?

- Prieš septynerius metus mudu su vyru norėjome įsivaikinti, nes negalėjome susilaukti atžalų natūraliai. Pirmąsias rimtas abejones pajutau tuomet, kai susitikome su socialiniais darbuotojais ir su kitais potencialiais įvaikintojais. Mums parodė nuotraukų prezentacijas su daugybe mažylių - labai mielų, sveikų, šviesiaplaukių-mėlynakių. Kai kurie atrodė tarsi būtų tų pačių tėvų.

Išgirdome, kad vaikų visada turima daugiau nei kandidatų juos įvaikinti. Manęs neapleido jausmas, kad kažkas čia ne taip. Prireikė kelerių metų suprasti vaikų grobimo iš tėvų Jungtinėje Karalystėje mastą.

Ieškojau įvaikinti atiduotų vaikų gimdytojų, rinkau jų istorijas ir kitus įrodymus, nes tokia buvo radijo stoties, kuriai rengiau informaciją, sąlyga. Nereikia nė sakyti, kad mes su vyru apsisprendėme geriau jau likti bevaikiai nei dalyvauti tokioje vagystėje.

Kas labiausiai tada šokiravo?

- Didžiausias šokas buvo išvysti, kad socialinėms tarnyboms suteiktos galios, gresiančios nelaime. Tai juk ne ginkluotosios pajėgos ar policija, tačiau jų įgaliojimai tokie, tarsi tie žmonės nuolat spręstų gyvenimo ar mirties klausimą.

Toks neadekvatumas neišvengiamai provokuoja tamsiąją žmogaus pusę. Mačiau socialinių darbuotojų, kurie piktam naudojami savo pareigomis, elgiasi sadistiškai. Atrodo, jiems teikia malonumo sulaužyti žmogų. Pasaulis jau ne kartą yra patyręs, kuo baigiasi šitokia nežabojama savivalė, tad bet kuri vyriausybė turėtų riboti individualias socialinių darbuotojų galias, kad išvengtume naujų tragedijų.

Tačiau kol kas tos galios yra tabu. Šios tarnybos gali daryti klaidas, bet niekada už jas neatsako. Policija paklūsta socialinėms tarnyboms, o ne atvirkščiai.

- Kur, jūsų nuomone, slypi šio reiškinio šaknys ir kaip jis gali vykti tiek daug apie žmogaus teises kalbančiame demokratiname pasaulyje?

- Tiesą sakant, Didžiojoje Britanijoje taip elgiamasi jau nuo XIX amžiaus, pateikiant tai kaip pagalbą vaikams. Thomas Barnado, pirmuosius vaikų namus pastatęs žmogus, neslėpė, kad rinko vargšų vaikus gatvėse Londono Ist Ende nesivargindamas susisiekti su jų tėvais. Vėliau, stokodamas pinigų, jis pradėjo pardavinėti vaikus į Kanadą ar Australiją. Skaičiuojama, kad ten iškeliavo 18 tūkstančių mažųjų britų. Taip vietoje išlaidų vaikai jam atnešė pelną.

Vadinamoji vaikų gynimo politika duoda ekonominę naudą. Jungtinė Karalystė yra iš šalių, kur pinigai yra viskas. Mažiau žinoma, jog taip pat tai yra stipriai ideologizuota valstybė. Galimybė nuspręsti, kas gali turėti vaikų, o kas ne, yra galingas visuomenės kontrolės įrankis. Be to, emocijos yra kiekvieno gero brito priešas, juk britas turi būti nuosaikus, mandagus ir visada susitvardęs.

Visa tai žinant tampa aišku, kodėl šeimos saitai toje šalyje nėra tokie svarbūs kaip bendroji visuomenės tvarka. Labai rekomenduoju paskaityti anglų rašytojo Aldous Huxley mokslinės fantastikos kūrinį „Puikus naujas pasaulis“, parašytą 1931 metais. Nustebsite sužinoję, kad tobula visuomenė - tai visuomenė be šeimos ir be gimdančių motinų.

- Kodėl nepaisant žiniasklaidoje viešinamų faktų, tėvų protestų, vaikų atiminėjimas valstybės vardu ne tik nesibaigia, bet plinta tolyn, į Rytų Europą? Lietuvoje pastaruoju metu daug nerimo kelia naujas Vaiko teisių pagrindų apsaugos įstatymo projektas, palengvinantis vaiko paėmimą iš šeimos.

- Kol kas protestai ne tokie jau ir dideli. Tėvų demonstracijose nesu mačiusi daugiau kaip šimto žmonių. Nukentėjusieji paniškai bijo viešai pasakoti savo istorijas ir protestuoti, nes socialinės tarnybos patikina, kad tokiu atveju jie dar lengviau praras savo vaikus. Vargingiau gyvenantys žmonės neturi lėšų vykti protestuoti į Londoną. Tėvų nejungia tokie susivienijimai kaip profesinės sąjungos, kad jie galėtų surengti gerai organizuotą veiksmingą protestą.

Šio reiškinio sklaidos Europoje priežastis, mano nuomone, susijusi ir su ES laikysena. Politikai, atstovaujantys vienai ar kitai Europos valstybei, šiandien tik keičiasi pozūriais vietoje to, kad kovotų už savo principus.

- Mažieji iš šeimos išplėšiami prisidengiant vaiko gerovės argumentu. O juk šimtmečiais buvo manoma, kad būtenti tėvai užvis geriausiai žino, ko reikia jų vaikui.

- Sukurtas puikus kontrolės įnagis bei nauja privataus sektoriaus ekonomikos šaka. Joje veikia įvaikinimo, pakaitinės tėvystės agentūros, teismų bei medicinos ekspertai - teisininkai, psichiatrai, psichologai ir, žinoma, įvaikintojai, kuriais dažniausiai būna piliečiai be konkrečių kvalifikacijų, tačiau galintys daug uždirbti iš profesionalios tėvystės.

Vaikai šiandien yra vertingi kaip benzinas ar auksas. Ne tiek dėl potencialių įvaikintojų, kiek dėl sektorių, kurie pelnosi iš tokios vaikų apsaugos koncepcijos. Investicinės

grupės perka įvaikinimo agentūras, tam naudojamas anoniminis kapitalas. Didžiausios Jungtinės Karalystės įvaikinimo agentūros „Core Assets“ apyvarta sudaro 192 milijonus eurų per metus. Tai - tarptautinis verslas.

Prancūzijoje, kurioje šeima visada buvo šventa, už prievartinį įvaikinimą agituojančiai galingai lobistinei grupei vadovauja psichologai. Jie, žinoma, vadina tai „pagerintu nacionaliniu įvaikinimu“. 2012 metais Prancūzijos vyriausybė pateikė atitinkamą įstatymo projektą, už kurį, laimei, parlamento nariai nebalsavo. Tačiau kaip ilgai jie nebaluos?

Italijoje prievartinis įvaikinimas dabar jau brukamas oficialiai. Ispanijoje tai dar vyksta „po stalu“. Skandinavijos šalyse daugybė vaikų atiduodami pakaitiniams tėvams tuo pačiu pagrindu, kaip ir Didžiojoje Britanijoje.

- Tačiau viešojoje erdvėje girdime įtikinėjimus, kad jokio vaikų grobimo nėra, kad jie paimami tik iš blogų tėvų...

- Be abejo, tarp tėvų esama nusikaltėlių, kurie muša, prievartauja ar net nužudo savo vaikus. Tačiau, nelaimei, kuo daugiau vaikų apsaugos sistema vaikų atima, tuo daugiau įvyksta ir vaikžudysčių, Jungtinėje Karalystėje - apie 40 per metus.

- Jūsų žurnalistinį darbą Europos Komisija įvertino garbingu apdovanojimu. Bet ar neįsivaikinate nusivylusi, kad ta išties orveliška sistema ir toliau gyvuoja kaip niekur nieko?

- Tam, kad pakeistum svarbų dalyką, reikia laiko. Tai lyg vergija, kuomet visi dar manė, jog ji yra norma ir kuomet ji dar buvo didžiulis ekonominis išteklius. Gal aš per didelė optimistė, bet pastaruoju metu daugėja ženklų, kad ši sistema atsидūrė ant ribos.

Naujasis šeimos teismų prezidentas Seras James Munby palengvino, jei nepasakyčiau, kad uždraudė tėvams taikytą prievartinio nutildymo įsakymą. Atrodo, šis žmogus suvokia, jog vyksta labai negeri dalykai ir nori tai pakeisti. Jis labai aštriai kritikavo esamą padėtį ir pateikė teisėjams naujas gaires.

Gerokai per ankstyva kalbėti apie pergalę. Aš dažnai prisimenu, kiek ilgai užtruko, kol vokiečiai suprato Hitlerį esant blogiu. Kaip ilgai laukėme, kol sugriuvo Sovietų Sąjunga.

Svajoju sulaukti ir laiko, kai užgaulus vaikų atiminėjimas iš tėvų bei prievartinis įvaikinimas išnyks, o vyriausybė atsiprašys už visa tai. Nesu tikra, kad tai įvyktų greitai, tačiau nuo šios žiaurios praktikos nuplėšta slaptumo skraistė neabejotinai yra gera pradžia.

*Kalbėjosi Jolanta Miškinytė
2013 m. gruodžio 28 d.*

www.lrytas.lt

SEMINARAS ŠIAURĖS ŠALIŲ MINISTRŲ TARYBOS BIURE

Po LR Seime surengtos tarptautinės konferencijos „Vaiko teisių apsauga: ar valstybė perims tėvų vaidmenį?“ Šiaurės šalių ministrų tarybos biuras Lietuvoje kovo 6 d. surengė seminarą „Vaiko globos teisė Šiaurės šalyse“. Jame dalyvavo Švedijos ambasadorė Cecilia Ruthström-Ruin, Šiaurės ministrų Tarybos biuro Lietuvoje direktorius Bo Haraldas Tillbergas, LR Seimo narė Rimantė Šalaševičiūtė, Vaikų teisių apsaugos kontrolierė Edita Žiobienė, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos bei nevyriausybinų organizacijų atstovai.

Organizatoriai neslėpė, kad šis renginys – tai reakcija į Seime surengtą konferenciją ir pasakytas kalbas joje. Seminaro tikslas - paneigti besiformuojančią nuomonę, jog vaikai Šiaurės šalyse atiminėjami kone be pagrindo.

„Norime paneigti besiformuojančius mitus ir užpildyti informacinį vakuumą“, – kalbėjo Bo Haraldas Tillbergas. - „Girdime, kad vaikai Šiaurės šalyse iš šeimos paimami be pakankamo pagrindo, kad jie niekada negražinami šeimoms ir pan. Tai netiesa“.

Teisinį išsilavinimą turintis Švedijos atstovas pažymėjo, kad, 2012 metų duomenimis, Švedijoje 29 600 vaikų augo globėjų šeimose, įskaitant tuos, kuriems buvo reikalinga tik laikinoji globa, taip pat tuos, kuriems reikalinga nuolatinė globa bei 24 valandų trukmės per parą priežiūra. Šis skaičius nuo 2008 metų smarkiai išaugo, nes į Švediją atvyko daug nepilnamečių prieglobsčio prašytojų, atkeliavusių į šalį be tėvų. Taigi, anot direktoriaus, nuogaštavimai dėl to, kad Šiaurės šalyse be pagrindo iš šeimų atimami vaikai, yra perdėti.

Švedijos ambasadorės Cecilia Ruthström-Ruin nuomone, konferencijos Seime organizatoriai pasirinko ne visai tinkamus pranešėjus. Anot jos, Lietuvoje viešėjusi ir Seime vykusioje konferencijoje pranešimą skaičiusi Šiaurės šalių žmogaus teisių komiteto prezidentė Ruby Harold-Claesson, dirbanti vaiko teisių srityje Šiaurės šalyse, Švedijoje netgi nėra gerai žinoma.

Seimo narė Rimantė Šalaševičiūtė teigė, kad Lietuvoje tarsi epidemija plinta nuostata, jog valstybė nori pagrobti vaikus iš šeimų. Anot jos, dalis visuomenės mano, kad šeima yra neliečiama ir gali auginti vaikus kaip nori. Tačiau visose šalyse valstybė privalo padėti šeimoms, kurios su vaikų priežiūra pačios nesusitvarko.

Kalbėjęs Lietuvos žmogaus teisių asociacijos (LŽTA) atstovas Vytautas Budnikas pastebėjo, kad Seime konferencija buvo rengiama ne siekiant sumenkinti Švedijos vaiko teisių apsaugos sistemą, o apžvelgti Švedijos, Norvegijos, Danijos ir Didžiosios Britanijos vaikų teisių apsaugą bei šių tarnybų darbą, todėl konferencijoje buvo išklaustyti ne vienos, o kelių šalių ekspertų pranešimai. V. Budnikas taip pat pastebėjo, kad Švedijos teismuose, sprendžiant vaiko atėmimo iš tėvų klausimą, dalyvauja ir visuomenės atstovai. Lietuvos teismuose tokių atstovų nėra. Be to, Švedijoje žmonės gyvena keliskart geriau

nei Lietuvoje. Šioje šalyje beveik 90 proc. šeimų turi darbą, šalies socialinė sistema stabili, ko nepasakytume apie Lietuvą, nes čia beveik pusė šeimų skursta. Jei priimtu- me tokias Vaiko teisių pagrindų įstatymo projekto patai- sas, kokios yra įtvirtintos Skandinavijos šalyse ir kokias visuomenei perša Lietuvos Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, tūkstančius Lietuvos vaikų reikėtų paimti iš biologinių tėvų ir perduoti juos globos įstaigoms, nes dau- gelis šeimų nepajėgia sudaryti vaikams pakankamų sąlygų fiziškai ir dvasiškai vystytis. O nepajėgia todėl, kad tėvai neturi darbo arba vienas maitintojas šeimoje neišgali vai- kams užtikrinti net minimalių pragyvenimo sąlygų. Todėl kalbėti apie vaiko orumo nepripažinimą kaip smurto formą Lietuvoje per anksti. Pirmiausia vaikus reikia pavalgydin- ti ir šiltai aprengti, sudaryti sąlygas jiems siekti mokslo, nes alkaniems vaikams orumas mažiausiai rūpi.

Atsakydami į klausimą, ką daryti, kad Lietuvos šeimų pragyvenimo lygis, vaikų aprūpinimas, socialinė ir teis- mų sistema bent šiek tiek priartėtų prie Švedijos valstybės socialinės sistemos, seminaro organizatoriai tik palinkė- jo kantrybės ir darbo, pažymėdami, kad jų sistema buvo kuriama šimtmečiais. Todėl Lietuvai to greitai pasiekti tikriausiai nepavyks. Būtent taip reikėtų atsakyti ir Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo pataisų iniciatoriams: būdama ekonomiškai atsilikusi šalis su merdinčia sociali- nės apsaugos sistema Lietuva negali beatodairiškai kopi- juoti ir perkelti į mūsų šalies teisinę sistemą išsivysčiusių šalių teisės aktų nuostatų.

Kitaip tariant, *kas tinka Jupiteriui, tas netinka jaučiui.*

“Pozicijos” inf.



Šeimyna. Etnokultūros centro nuotr.

AR SEIMAS APGINS ŠEIMĄ?

Kovo mėn. LR Seimo Konstitucijos komisija svarstė Konstitucijos 38 straipsnio papildymo ir pakeitimo įstaty- mo projektą, kurį pateikė 108 Seimo nariai (vėliau vienas - Arvydas Mockus - savo parašą atšaukė).

Konstitucijos pakeitimo esmė ta, kad Šeima ir toliau laikoma visuomenės ir valstybės pagrindu. Tačiau projekte nurodoma, kad “Šeima sukuriama sudarius santuoką, kad šeima taip pat kyla iš motinystės ir tėvystės, kad valstybė saugo ir globoja ne tik šeimą, motinystę, tėvystę ir vaikys- tę, bet ir santuoką (šiuo metu ji santuokos negloboja).

Taigi pirmą kartą po daugelio metų dauguma Seimo narių susivienijo ir, peržengę partinius skirtumus pagaliau ryžosi įstatymu ginti fundamentalią visuomenės vertybę ir valstybės pagrindą – šeimą.

Tačiau šiai iniciatyvai įnirtingai pasipriešino vals- tybės ir užsienio fondų finansuojamos nevyriausybines organizacijos (NVO). Konstitucijos komisijos posėdyje Teisingumo, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijų, bei kviestieji NVO atstovai kone unisonu tikino, jog siūloma Konstitucijos pataisa diskriminuoja piliečius, skriaudžia tuos, kurie gyvena nesantuokę, žemina našles ir našlius, neva nesantuokinė šeima, priėmus tokią Konstitucijos pa- taisą, nebeteks valstybės globos ir pan.

Lietuvos žmogaus teisių koordinavimo centras (LŽTKC) komisijai pateikė priešingas išvadas, nurodyda- mas, kad dauguma Seimo narių siekia sustiprinti šeimos ir santuokos institutą, skatinti vaikų gimimą, kad tokie sie- kiai yra esminė valstybės pareiga ir gyvybinis būtinumas pačiai tautai bei Lietuvos valstybei.

Žmogaus teisių gynėjai pažymėjo, kad pastaruoju metu viešojoje erdvėje pastebima ypač daug šeimų ir santuokos institutą ardančių veiksnių (reklama, kino filmai, erotinė literatūra), revizuojama santuokos institucinė prasmė (įvai- rūš seksualiniai judėjimai ir kt.). O tai silpnina santuokos instituto, kartu ir valstybės, teisinius pagrindus.

Svarbu tai, kad ir pats Konstitucinis Teismas (KT) 2011 m. rugsėjo 28 d. nutarime nurodė, jog „Santuoka yra isto- riškai susiklostęs šeimos modelis<...> užtikrinantis Tautos



ir valstybės gyvybingumą bei istorinį išlikimą.“ Taigi tarp santuokos ir šeimos yra neatsiejamas ryšys, o kartu ir svarbiausia tiesioginė šių institutų reikšmė valstybei bei tautos išlikimui.

LŽTKC pažymėjo, kad neginčijama šeimos instituto svarba yra įtvirtina Visuotinėje žmogaus teisių deklaracijoje, kuri skelbia, kad „Šeima yra natūrali ir pagrindinė visuomenės grupė, ir ji turi teisę būti visuomenės ir valstybės saugoma“ (16 str. 3 dalis). Jos reikšmė įtvirtinta ir Tarptautiniame politinių ir pilietinių teisių pakte (23 str. 1 dalis). Be to, šeimos instituto svarba įtvirtinta daugelyje LR Konstitucijos straipsnių. Antai Konstitucijos 39 str. 1 dalis nurodo, kad „valstybė globoja šeimas, auginančias ir auklėjančias vaikus namuose, įstatymo nustatyta tvarka teikia joms paramą“, kad „įstatymas ir teismas saugo, kad niekas nepatirtų savavališko ir neteisėto kišimosi į šeimyninį gyvenimą“ (22 str. 4 dalis), „tėvai ir globėjai nevaržomai rūpinasi vaikų ir globotinių religiniu ir doroviniu auklėjimu pagal savo įsitikinimus“ (26 str. 5 dalis), „draudžiama versti duoti parodymus prieš savo šeimos narius ar artimus giminaičius“ (31 str.) ir kt.

Taigi tiek tarptautinėje teisėje, tiek LR Konstitucijoje šeimos instituto svarba valstybei išskirtinė – šeima yra svarbiausia visuomenės grupė, ląstelė, ji yra valstybės pagrindas.

Vis dėlto situacija visuomenėje rodo, jog konstitucinės garantijos šeimai yra formalios. Lietuvoje kas penktas žmogus gyvena skurde. Vos ne pusė Lietuvos šeimų (42 proc.) dėl nedarbo ar kitokių priežasčių yra išlaikomos vieno maitintojo ir gyvena žemiau skurdo rizikos ribos. Trečdalis šeimų (33 proc.), kuriose yra du suaugę asmenys ir turi 3 arba daugiau vaikų, taip pat gyvena žemiau skurdo rizikos ribos. Gimstamumas Lietuvoje per pastaruosius 30 metų (1980m. - 2010 m.) sumažėjo nuo 15,2 iki 10,8 tūkstančiui gyventojų. Mirštamumas padidėjo nuo 10,5 iki 12,8 tūkstančiui gyventojų. Visuomenė sensa. Nuolat daugėja 60 metų ir vyresnių gyventojų. Pagal galiojančią klasifikaciją Lietuva peržengė aukštos demografinės senatvės ribą.¹

Būtent todėl žmogaus teisių gynėjai mano, kad šimto septynių Seimo narių iniciatyva yra savalaikė ir atspindi realius Lietuvos visuomenės bei lietuvių tautos lūkesčius - visuomenė tokioje kritinėje būklėje atsidūrė ne tik dėl globalių civilizacijos permainų, bet ir dėl nepakankamo valstybės dėmesio šeimai ir jos svarbiausiam pagrindui – santuokai. Būtent santuoka ir ja sukuriama teisiniai santykiai didina šeimą kuriančių asmenų saugumą, skatina vaikų gimimą, kuriuo grindžiamas Tautos ir valstybės gyvybingumas bei išlikimas.

Žmogaus teisių gynėjai mano, kad Seimo nariams pateiktos Seimo kanceliarijos Teisės ir Europos departamentų specialistų išvados dėl šio įstatymo projekto nepakankamai pagrįstos. Šie specialistai teigia, esą Projekte konstitucinė šeimos ir santuokos samprata yra iškreipta loginio išdėstymo prasme, neva priėmus siūlomą pakeitimą Konstitucija gins tik santuokos pagrindus sudarytą šeimą ir šeimą, kylančią iš motinystės ir tėvystės.

Dar daugiau, jų nuomone, šeima galima laikyti visus kartu gyvenančius žmones, kurie jaučia vienas kitam emocinį prierašumą, kurie savanoriškai prisiima tam tikras teises ir pareigas. Jų nuomone, svarbu yra žmonių santykių turinys, o šių santykių išraiškos forma šeimos sampratai esminės reikšmės neturi.

Tačiau vadovaujantis tokia logika šeima galima laikyti bet kokį žmonių sambūrį, kurį sieja minimalūs emociniai ryšiai. Tik neaišku kas, kokiais teisės aktais ir kokia valstybės institucija pamatuos žmonių tarpusavio emocinį prierašumą? Kokios trukmės - vienerių, dvejų metų ar trijų mėnesių turėtų būti šis prierašumas, kad juo remiantis būtų galima reguliuoti žmonių turtinius, socialinius ir kitus teisinius santykius.

Kita vertus, netgi KT nepaneigė santuokos instituto reikšmės. Atvirkščiai, netgi nurodė, kad „santuoka yra vienas iš šeimos konstitucinio instituto pagrindų šeimos santykiams kurti. Tai yra istoriškai susiklostęs šeimos modelis, neabejotinai turintis išskirtinę vertę visuomenės gyvenime, užtikrinantis tautos ir valstybės gyvybingumą bei istorinį išlikimą.“(išryškinta cituojant - V.B.)

Minėtų departamentų teisininkai nuogaustauja, kad pagal Projektą Konstitucija gins tik santuokos pagrindus sudarytą šeimą ir šeimą, kylančią iš motinystės ir tėvystės. O kokią dar šeimą valstybė turėtų ginti? Projekte vienareikšmiškai nurodoma, kad „**Valstybė saugo ir globoja santuoką, šeimą, motinystę, tėvystę ir vaikystę.**“ Visiškai akivaizdu, kad nusakyta valstybės įpareigojimas globooti santuoką nėra atribojamas nuo pareigos globooti šeimą. Akcentuodama santuokos instituto svarbą, valstybė tik pabrėžia, kad santuoka sukuriama teisiniai santykiai yra ypač svarbūs valstybei, nes pastarosios tikslas yra užtikrinti vyro ir moters teises ir moralines pareigas vienas kitam dėl vaikų, kurių mažas gimstamumas iš dalies lemia kritišką Lietuvos demografinę situaciją. Taigi santuoka yra valstybės ir tautos interesus išreiškiantis teisinis institutas ir jam valstybė negali būti abejinga, nes žmonių teisiniai santykiai yra esminis valstybės ir visuomenės funkcionavimo pamatas. Būtent todėl valstybė turi remti santuoką ir iš jos kylančią šeimą. Valstybė turi skatinti vaikų gimimą – tik tokiu būdu valstybė gali realizuoti Konstitucijos 38 straipsnio nuostatas, kuriose ji įsipareigoja saugoti šeimą, motinystę, tėvystę ir vaikystę, kaip konstitucines vertybes.

Kita vertus, visuomenei nepriimtinas dalies teisininkų pasipriešinimas Seimo narių daugumos pateiktam Konstitucijos pataisos projektui, kuriuo siekiama stiprinti valstybės pagrindus, nes tik stiprindama šeimos ir santuokos institutą visuomenė gali užtikrinti Tautos ir valstybės gyvybingumą bei istorinį išlikimą.

Neetiškas ir klaidinantis LR Seimo kanceliarijos Teisės departamento teiginys, kad pripažindama santuokos instituto svarbą, valstybė gali nepripažinti kartu gyvenančių ir bendrą ūkį vedančių sugyventinių, kurių vienas turi vaiką, ar tais atvejais, kai vaiką imasi globooti sutuoktiniai, vienišas asmuo, seneliai, tetos, dėdės ar kiti artimi giminaičiai ir pan.

Pirmiausia taip supriešinami santuokos ir šeimos ins-

¹ http://sena.sam.lt/lt/main/veikla/programos_ir_projekt/programa/2

titutai, skatinama visuomenėje *bendrą ūkį vedančių sugyventinių, vienišų asmenų, senelių ar kitų artimųjų giminių* priešprieša su santuokos pagrindu atsiradusiomis šeimomis. Tai absoliučiai nepriimtina ir netoleruotina.

Kita vertus, kodėl teigiama, kad valstybė nepripažins kartu gyvenančių ir bendrą ūkį vedančių sugyventinių, kurių vienas turi vaiką? Argi projekte nenurodoma, kad šeima kyla iš motinystės arba tėvystės? Ar mūsų Civilinis kodeksas nenumato, kad įvaikintojams pereina vaiko tėvų teisės ir pareigos? Argi mūsų visuomenėje tetos, dėdės, seneliai atsirado ne šeimose? Tad kam šis klaidinimas?

Metas kai kuriems teisinės bendruomenės atstovams susivokti, kad siūlomas Konstitucijos pataisos įstatymo projektas skirtas opiausiai visuomenės demografijos problemai – lietuvių tautos išlikimo klausimui. Čia bene svarbiausias švietėjiškas vaidmuo tenka žiniasklaidai, žurnalistams, kurių pažiūros ir įsitikinimai neretai lemia daugumos Seimo narių sprendimus. Todėl LŽTKC kviečia visus žurnalistus būti solidariais ir saugoti pamatinę vertybę – šeimą, kuri yra valstybės pagrindas ir mūsų vaikų ateitis.

Primename, kad Lietuvos žmogaus teisių koordinavimo centrą šiemet (2014 m.) įsteigė Lietuvos žmogaus teisių asociacija, Piliečių gynimo paramos fondas, Asociacija Nepartinis demokratinis judėjimas, Lietuvos Helsinkio grupė ir Lietuvos žmogaus teisių gynimo asociacija.

Vytautas Budnikas

Lietuvos žmogaus teisių asociacijos pirmininkas

Kalbėdami apie gyvybės iki gimimo apsaugą vadovaukimės ne tik emocijomis



Konferencija „Moksliniai, etiniai ir teisiniai žmogaus gyvybės iki gimimo aspektai“ LR Seime

Praėjusią savaitę Seime vykusioje mokslinėje konferencijoje „Medicininiai, etiniai ir teisiniai žmogaus gyvybės iki gimimo aspektai“, kurią organizavo Seimo TS-LKD frakcijos narys Liutauras Kazlavickas bei Pasaulinės gydytojų federacijos „Už žmogaus gyvybę“ Lietuvos asociacija, buvo gvildenami žmogaus gyvybės iki gimimo medicininiai, etiniai ir teisiniai aspektai.

„Prieš metus Seimas pagaliau drįso pradėti diskusiją apie gyvybės iki gimimo apsaugą. Tačiau viešojoje erdvėje pastaroji diskusija apie vieną pagrindinių žmogaus teisių ir visų kitų teisių šaltinį – teisę į gyvybę, dažnu atveju supaprastinama tiesiog iki emocionalaus kalbėjimo apie moters pasirinkimo bei privatumo teisę. Todėl ši konferencija yra kvietimas nuo emocinio kalbėjimo pereiti prie argumentuotos kalbos, įvertinant žmogaus gyvybės iki gimimo medicininis, etinius ir teisinius aspektus šiuolaikinio mokslo šviesoje“, – kalbėjo vienas renginio organizatorių Seimo narys Liutauras Kazlavickas.

Pasak L. Kazlavicko, tai, kad diskusija nebus lengva, aiškiai suprantama, juk teisės į gyvybę pradžia – tai ne tik teisinis, bet ir medicininis, filosofinis, etinis bei religinis klausimas. Tai klausimas, kuriam būtini ir kompleksiniai sprendimai, susiję su jaunosios kartos ugdymu bei naujų socialinių paslaugų atsiradimu.

„O bandymai prasidėjusią diskusiją ir teisinę gyvybės iki gimimo apsaugos aspektą paversti tarptautinės teisės objektu yra paprasčiausias klaidinimas. Europos žmogaus teisių teismas, nagrinėdamas bylas susijusias su nėštumo nutraukimu, jau yra konstatavęs, kad pradėto, bet negimusio vaiko statuso vertinimas priklauso valstybės, bet ne tarptautinės bendruomenės diskrecijai. Tad konkretūs sprendimai priklauso tik nuo mūsų politikų bei visuomenės brandos ir atsakomybės. Džiaugiuosi, kad šio renginio rezultatas – priimta rezoliucija, kuria siūloma pritarti įstatymų ir pataisų projektams, įtvirtintiems žmogaus orumą ir gyvybės apsaugą bei sveikatos garantijas nuo gyvybės pradėjimo“, – teigė L. Kazlavickas.

Konferencijos dalyvių priimtoje rezoliucijoje taip pat akcentuojama, kad mūsų kultūroje abortas yra socialinis reiškinys, susijęs su materialiniu bei dvasiniu skurdu, nestabiliomis šeimomis ir nesibaigiančiais konfliktais šeimose, dvasinio saugumo stoka, atsitiktiniais lytiniais santykiais, primityvia meilės samprata, dorovingumo ugdymo stoka šeimoje ir ugdymo įstaigose.

Rezoliucijos išvadose siūloma suteikti paramą ir paskatą dirbtinio aborto alternatyvoms (motinos ir vaiko namų, krizinių nėštumo centrų steigimui, kūdikių įvaikinimui), sukurti moterų konsultavimo sistemą (konsultantų rengimas, kvalifikacijos tobulinimas), kviečiama įgyvendinti „Rengimo šeimai ir lytiškumo ugdymo programą“ mokyimo įstaigose, kurią Seimas patvirtino dar 2007 m. vasario 13 d., o įgyvendinant šeimos politiką numatyti ir įdiegti praktikoje sąmoningos tėvystės ir motinystės bei tradicinės šeimos ugdymo instrumentus.

Pranešimus konferencijoje skaitė: M. Romerio universiteto profesoriai Jonas Juškevičius („Negimusio vaiko teisinis statusas“) bei Kazimieras Meilius („Pradėtas ir negimęs asmuo romėnų ir civilinėje teisėje“), Vytauto Didžiojo universiteto profesorius kunigas Andrius Narbekovas („Prenatalinė etika“) ir profesorė Birutė Obelenienė („Pagarbos žmogaus gyvybei ugdymo principai“), Lietuvos sveikatos mokslų universiteto profesorė Angelija Valančiūtė („Kada prasideda žmogaus gyvybė?“)

www.bernardinai.lt

2014 m. balandžio 1 d.

**Pasaulio gydytojų Federacijos
„Už žmogaus gyvybę“ Lietuvos
Asociacijos mokslinės konferencijos
„Medicininiai, etiniai ir teisiniai žmogaus
gyvybės iki gimimo aspektai“, įvykusios
2014 03 26 Lietuvos Respublikos Seime
REZOLIUCIJA**

Konferencijoje buvo gvildenami žmogaus gyvybės iki gimimo medicininiai, etiniai ir teisiniai aspektai. Pagarbos žmogaus gyvybei tradicija yra viena seniausių. Konferencijoje pabrėžta, kad žmogaus gyvybė kaip teisinis gėris kartu yra medicinos etikos kertinė vertybė.

Konferencijoje pažymėta, kad šiuolaikinio medicinos mokslo žiniomis embrionas yra žmogiškosios būties pradžia. Šiuolaikinis teisės mokslas, ginantis žmogaus gyvybės vertybę, siekia pripažinti teisę gyventi taip pat ir embrionui. Šią teisę privalo įtvirtinti civilizuoto, humaniško pasaulio teisėkūra, kurios kūrėjai turėtų pripažinti dorovinę žmogaus būties pasaulyje vertę. Šią vertę nuosekliai teigia romėnų ir krikščioniškoji doktrina, kuri skelbia, jog žmogaus gyvybės vertė nepriklauso nei nuo gyvybės kokybės, nei nuo ją įteisinančių įstatymų, nei nuo kultūros normų.

1997 m. Lietuvoje atnaujinta Hipokrato priesaika, kurios pirmas principas – „saugosiu žmogaus gyvybę ir jos neliečiamumą nuo pat pradėjimo iki natūralios mirties, gerbsiu jos orumą“. Ir medicina, ir teisė negali nepaisyti moralės principų. Teisės atskyrimas nuo moralės yra grėsmingas atskiram žmogui ir visuomenei. Viena iš pagrindinių žmogaus teisių ir visų kitų teisių šaltinis yra teisė į gyvybę. Gydytojai ir medicinos seserys (slaugytojos, slaugos personalas) turi pareigą reikšti sąžinės protestą. Šiandien teigti, kad negimęs kūdikis yra motinos kūno dalis, reikėtų paneigti medicinos mokslo žinias. Pradėtas žmogus turi atskirą genomą, skirtingą DNR, skirtingą kraujo grupę ir lytį.

Mūsų kultūroje abortas yra socialinis reiškinys, susijęs su materialiniu bei dvasiniu skurdu, nestabiliomis šeimomis ir nesibaigiančiais konfliktais šeimose, dvasinio saugumo stoka, atsitiktiniais lytiniais santykiais, primityvia

meilės samprata, dorovingumo ugdymo stoka šeimoje ir ugdymo įstaigose.

Mūsų postmodernios kultūros ir mąstymo poveikyje, siekiant apsaugoti planetą nuo pernelyg didelio žmonių skaičiaus, imama kurti populiacijos mažinimo ir gimstamumo kontrolės strategijas. Tai aiškiai įrodo propaganda nelaikyti embriono žmogumi.

Klaidinga teigti, kad abortas yra moters pasirinkimo teisė. Moters pasirinkimas negali būti sauvalis, ignoruojantis žmogiškumo etines normas ir faktą, kad embrionas yra nauja gyvybė ir turi teisę gyventi. Motinystė ir tėvystė suteikia galimybę besąlygiškai pasiaukoti naujos gyvybės pradėjimui ir išsaugojimui.

Mokslinė konferencija „Medicininiai, etiniai ir teisiniai žmogaus gyvybės iki gimimo aspektai“, atsižvelgdama į joje išdėstytas mintis, Lietuvos Respublikos Seimui ir Vyriausybei siūlo:

1. Pritarti įstatymų ir pataisų projektams, įtvirtinantiems žmogaus orumą ir gyvybės apsaugą bei sveikatos garantijas nuo gyvybės pradėjimo, kadangi, remiantis Lietuvos Respublikos Konstitucija, Konstitucinio teismo sprendimais ir 2002 m. Seime ratifikuota OVJEDO konvencija, žmogaus sąvoka apima ir negimusį vaiką, dėl jo turimo žmogaus orumo. Pradėtas, bet negimęs vaikas yra teisės į gyvybę turėtojas.
2. Suteikti paramą ir paskatą besilaukiančioms moterims, sukurti moterų konsultavimo sistemą (motinos ir vaiko namų, krizinių nėštumo centrų steigimas, konsultantų rengimas, kvalifikacijos tobulinimas ir t.t.)
3. Įgyvendinti „Rengimo šeimai ir lytiškumo ugdymo“ programą mokymo įstaigose, patvirtintą 2007 m.
4. Šeimos politikoje numatyti ir įdiegti į praktiką sąmoningos tėvystės ir motinystės bei tradicinės šeimos ugdymo programą švietimo ir mokslo sistemoje, nes dabar dar stokojama šioje srityje žinių.
5. Vaisingumo pažinimo strategiją įgyvendinti mokinių, studentų, jaunimo ir jaunų šeimų lygmeniu.



Redakcijos adresas: Laisvės pr.60, LT-05120 Vilnius
Valstybės institucijose platinamas elektroniniu paštu. Atspausdintas tiražas - 1500egz.
Leidžia Lietuvos žmogaus teisių asociacija
Laisvės pr.60-302, LT-05120 Vilnius. El.paštas: komitetas@lzta.lt; www.lzta.lt